

Hizkuntzen erabileraren kale neurketa

EIBAR| 2021
TXOSTEN INTERPRETATUA

**SOZIOLINGUISTIKA
KLUSTERRA**
Euskara biziberritzeko
ikergunea

Ikerketa-taldea:

Maialen Iñarra, Olatz Altuna, Belen Uranga, Gillen Martinez de la Hidalga,
Iker Etxarte, Manex Basabe

Soziolinguistika Klusterra
Martin Ugalde Kultur Parkea z.g.
20140 Andoain

2022

www.soziolinguistika.eus/kaleneurketak

Lizentzia: CC-BY-SA Nazioartekoa 4.0

Babeslea: Eibarko Udala

Aurkibidea

1	SARRERA	4
2	HELBURUAK	5
3	KOKAPEN SOZIOLINGUISTIKOA.....	6
4	METODOLOGIA	8
4.1	Ikerketa-teknika	8
4.2	Diseinua.....	10
4.2.1	Ibilbideak	11
4.2.2	Neurraldiak	13
4.3	Emaizen adierazgarritasuna.....	14
4.4	Laginari buruz.....	15
4.4.1	Laginaren eta biztanleriaren osaketa, sexuaren arabera	16
4.4.2	Laginaren eta biztanleriaren osaketa, adinaren arabera.....	17
4.4.3	Laginaren osaketa, ibilbideen arabera	19
5	HIZKUNTZEN KALE ERABILERA.....	20
5.1	Datu orokorra (2021)	20
5.2	Bilakaera (2016 – 2021)	21
5.3	Udalerriko inguru soziolinguistikoa.....	22
5.3.1	Eibarko aldagai soziolinguistikoak.....	24
5.3.2	Aldagai soziolinguistikoaren bilakaera	26
5.4	Beste eremu geografikoetako erabilerak.....	27
5.4.1	Euskal Herria, herrialdea eta eskualdea.....	27
5.4.2	Behatutako udalerrien kale-erabilera hizkuntza-gaitasunaren arabera	28
6	HIZKUNTZEN KALE ERABILERA, UDALERRIKO IBILBIDEETAN	29
6.1	Datu orokorrak, ibilbideetan (2021).....	29
6.2	Bilakaera (2016 – 2021)	30
7	HIZKUNTZEN KALE ERABILERA, HIZTUNEN EZAUGARRIEN ARABERA	31
7.1	Hizkuntzen kale-erabilera, sexuaren arabera (2021).....	31
7.2	Euskararen kale-erabileraren bilakaera, sexuaren arabera (2016 – 2021)	32
7.3	Hizkuntzen kale-erabilera, adinaren arabera (2021)	33
7.4	Euskararen kale-erabileraren bilakaera, adinaren arabera (2016 – 2021).....	35
8	HIZKUNTZEN KALE ERABILERA, SOLAS-TALDEAREN OSAERAREN ARABERA	36
8.1	Hizkuntzen kale-erabilera, adin-talde berekoak elkartzean (2021).....	36
8.2	Euskararen kale-erabileraren bilakaera, adin-talde berekoak elkartzean (2016 – 2021)	38

8.3	Hizkuntzen kale-erabilera, haurren presentziaren arabera (2021).....	39
8.4	Euskararen kale-erabileraren bilakaera, haurren presentziaren arabera (2016 – 2021) 40	
8.5	Hizkuntzen kale-erabilera, haurra ala nagusia hitz egiten ari den (2021)	41
9	HIZKUNTZEN KALE ERABILERA, UDALERRIKO GIRO DESBERDINETAN.....	42
9.1	Laginaren bilakaera	42
9.2	Euskararen erabilera udalerriko giro desberdinetan. Eibar 2021	43
9.3	Euskararen erabilera udalerriko giro desberdinetan. Eibar. BILAKAERA 2016- 2021 .	44
10	HIZKUNTZEN KALE ERABILERA, GAZTEEN GUNEETAN	45
10.1	Laginaren bilakaera	45
10.2	Hizkuntzen kale erabilera gazteen guneeetan	46
10.3	Bilakaera (2016 – 2021)	47
10.4	Hizkuntzen kale erabilera, hiztunen ezaugarrien arabera, gazteen gunek adinka....	48
10.5	Hizkuntzen kale erabilera, hiztunen ezaugarrien arabera, gazteen gunek adinka. BILAKAERA	49
11	ONDORIOAK.....	50
12	EIBAR, 2021. DATU NAGUSIEN LABURPENA	52
	BIBLIOGRAFIA	53

1 SARRERA

"Hizkuntzak, komunikazio bide izateaz gain, pentsamendua egituratzea ahalbidetzen du, eta errealitatea interpretatu eta barneratzeko ezinbesteko baliabidea ere bada. Horrez gain, pertsonen gizarteratzea errazten du, eta, ondorioz, nortasunaren garapenean ere leku garrantzitsua hartzen du." (Zarraga Azumendi 2010, 23)

Gizakiaren, gizartearen eta hizkuntzaren arteko elkar eraginaz mintzo da aurreko aipua, hizkuntzaren garapen soziala gizarte auzia baita. Horregatik, pertsonen eta taldeen arteko harremanez aritzean, edota elkarbizitzaz erabakiak hartzerakoan, hizkuntzek hartzen duten tokia zehaztea komenigarria da. Hala, hizkuntza-politika eta -plangintza egokiak abian jartzeko ezinbestekoa da errealitate soziolinguistikoa metodo zientifikoaren bidez etengabe ikertzea, horrela soilik deskribatzen baita hizkuntzei dagokienez gizartearen gertatzen dena.

Hizkuntzen erabileraren kale-neurketek errealitate soziolinguistikoa gertutik ezagutzeko aukera eskaintzen dute, eta behar-beharrezkoak dira hizkuntzen bizindarra ebaluatzeko, erabilera baita adierazle soziolinguistiko esanguratsuenetako bat. Neurketaren bidez, erabilerari buruzko datu enpirikoak eskuratzen dira, ikerketa-galdera nagusi honi erantzunez: "zenbat euskara erabiltzen da kalean?"

Kontuan izan behar da ikerketa honek udalerriko kaleetan zuzenean behatutako hizkuntzen erabileraren berri ematen duela, alegia, datuok ez direla aitortuak (hiztunaren autopertzepzioan oinarritutakoak), baizik eta neurtuak. Horrez gain, ez da ahaztu behar entzuten den hizkuntzen erabilera ez dela, halaber, udalerriko biztanleena, udalerriko kaleetakoa baizik.

Nolanahi ere, jakina da hizkuntzen erabilera ez dela aldagai egonkorra, ezta indibiduala ere; alta, une bakoitzeko egoerak, solaskideek eta testuinguruak baldintzatzen dute. Horregatik, ikerketa honetako erabilera-datuak interpretatzeko adierazle soziolinguistikoak, demografikoak eta soziologikoak ere aintzat hartu behar dira.

Gainera, aipatu behar da azken hamarkadetan gizarte-bizitza era esanguratsuan aldatu dela globalizazioa, digitalizazioa, eta migrazioak bezalako fenomenoak tarteko. Are nabarmenagoa izan da aldaketa COVID19aren pandemiaren eraginpean 2020. urteaz geroztik. Hala, gizarte-aldaketa handien testuinguruan, inoiz baino garrantzitsuagoa da hizkuntzen erabileraren bilakaera arretaz aztertzea.

Txosten honetan, *Hizkuntzen erabileraren kale-neurketa. Eibar, 2021* ikerketaren emaitzak aurkeztzen dira. Euskal Herrian egiten den neurketaren ezagutza metodologikoan eta soziolinguistikoan oinarritzen da berau (ikus metodologiaren atala), eta, eredu horri jarraiki burutu da, 2021eko udazkenean, Eibarren egin den bigarren edizio hau.

2 HELBURUAK

Hizkuntzen erabileraren kale-neurketa, Eibar 2021 ikerketaren helburu nagusiak honako hauek dira:

- **Eibarko kaleetako hizkuntza-erabilerari buruz, datu enpirikoak eskuratzea.**
- **Hizkuntzen kale-erabileraren bilakaera ezagutzera ematea,** euskararen biziberritze-prozesuari begira hausnarketarako, hizkuntza-politikak erabakitzeke eta hizkuntza-plangintza diseinatzeko balio dezan.
- **Euskararen kale-erabilerari buruzko datuak aztertzea eta interpretatzea.**

Ikerketa-lan honek unean uneko baldintza sozialak eta soziolinguistikoak biltzen ditu. Alegia, erabilera aztertzeke, kaleko hiltunei erreparatzen zaie, beren adina nahiz generoa kontuan izanda. Halaber, osaera desberdinetako elkarrizketa-taldeen hizkuntza ere aztertzen da: esaterako, elkarrizketetan haurrek parte hartzen badute, nola aldatzen da hizkuntza-erabilera? Horiei guztiei buruzko gogoetak egiteko aukera ematen dute datuek.

Neurketa bi aldiz egin da Eibarren. Erabilera-datuak bost urteko maiztasunarekin jaso izanak argazki dinamikoa eskaintzen du. Horrela, erabileraren bilakaera katebegiz katebegi jaso da, eta ondo oinarritutako interpretazioak egin daitezke. Hau da, gizartearen eraldaketaren isla ere badira txosten honetan aurkezten diren datuak.

Nolanahi ere, Covid19-aren pandemiak neurketa burutzeko baldintzak zaildu ditu; erabat inarrosi eta eraldatu dira kale-bizitza eta orain arteko harreman- eta komunikazio-ohiturak. Edizio honetako datuak ez dira aurreko edizioetako egoera berberean jaso, baina, zalantzarik gabe, gaur egungo gizartearen isla izan, badira.

3 KOKAPEN SOZIOLINGUISTIKOA

Hizkuntza-erabilera ez da egonkorra, ezta indibiduala ere. Izan ere, une bakoitzeko egoerak, solaskideek eta testuinguruak baldintzatzen dute hiztunek egiten duten hizkuntzen hautua. Besteak beste, ikerketaren emaitzak eskaintzen dituen erabilera-datuok interpretatzeko, ukipenean dauden hizkuntzen erabilera gailentzen diren arau sozialak oso aintzat hartu behar dira; halaber, ingurunearen adierazle soziologikoak, demografikoak eta soziolinguistikoak ere kontuan hartu behar dira, azken hamarkadetan gizarte bizitza hain modu nabarmenean aldatzen eta baldintzatu dutenak, hain zuzen.

Adierazle soziologikoak

Globalizazioaren eraginez guztiz eraldatzen ari den munduan, hizkuntzen arteko harremanak, hizkuntzekiko jarrerak eta politikak, eta hizkuntza-komunitateen biziraupenerako baldintzak ez dira iragan mendean ziren parekoak. Ingurune digitalaren hedapenak, hizkuntza-teknologiaren garapenak, edota sare-sozialen fenomenoek aurrez aurrekoak ez diren harremanak indartu dituzte, eta bestelako harreman-motak (edo bideak) hauspotu dira. Errealitate berri horrek bete-betean eragiten du aztergai den hizkuntzen kaleko erabilera, esate baterako, belaunaldi gazteek gero eta denbora gehiago igarotzen baitute Interneten edota plataforma digitaletan, eta eremu digital horretan erabilera nagusi baita. Esan gabe doa horrek eragin duela gazte horien euskararen erabilera hautuan.

Kezka hori ez da Euskal Herrikoa bakarrik. Hainbat estatu-hizkuntza ere arduratuta agertu dira, globalizazioaren eta, batez ere, ingelesaren nagusitasunaren ondorioz, beraien hizkuntzen presentzia eta erabilera apaltzen ari baita, etengabe (Crystal 2003), (Lo Bianco 2014), (Calvet 2017). Beraz, are eta arreta handiagoarekin begiratu behar zaio fenomeno horri euskara bezalako hizkuntza minorizatuaren ikuspegitik.

Mundu globalizatu honek paradigma sozial berria ekarri du, eta are nabarmenagoa, arestian esan bezala, COVID19aren pandemiagatik; oro har, kaleko giroa eta herritarren arteko zuzeneko harremanak nabarmen aldatu baitira. Gurea bezalako gizarte elebidun desorekatuetan, are eta eragin handiagoa nabarmendu da. Esate baterako, pandemiak ekarritako itxialdian, haur eta nerabe asko eta asko euskara entzun eta praktikatu ezinik geratu dira, neurri handi batean eskola eremuak soilik eman ohi baitie haur horiei euskaraz aritzeko aukera. Gainera aisialdi antolatua ere etenda egon da denbora luzez, eta, ondorioz, eskolaz kanpoko euskarazko jarduerak ere desagertu egin dira haur askorentzat.

Adierazle demografikoak

Joera orokorra da, Euskal Herrian, azken urteetan biztanleria hazi izana, baina hazkunde hori ez da hazkunde begetatiboagatik gertatu, izan ere, euskal herritarren artean bizi-itxaropena gero eta handiagoa da eta jaiotza-kopurua heriotzena baino baxuagoa. Aldiz, biztanleriaren hazkundera azken urteetako migrazio-saldo positiboari zor zaio, hala izan ezean, biztanleriak behera egingo bai zukeen (Gaindegia 2021).

Kontuan izan behar da, era berean, fenomeno horrek berak biztanleriaren zahartze-tasa igotzea eragin duela, hau da, bizi-itxaropena handitzearekin batera, adineko pertsonen proportzioa ere handiagoa izatea. Eta, zalantzarik gabe, horrek kaleetako giro soziala ere aldatu du.

Adierazle soziolinguistikoak

Euskararen erabilera baldintzatzen dituen aldagai garrantzizkoak euskal hiztun-kopurua (edo dentsitatea) eta hiztunen hizkuntza-ohiturak dira. Alegia, hiztunak behar dira elkarrizketak euskaraz izan daitezen, eta euskaraz hitz egiteko ohitura ere ezarria behar du izan. Nolanahi ere, euskaldunen proportzioa (edo ezagutza-indizea) eta euskararen kaleko erabilera-indizea ez dira erabat eta modu zuzenean alderagarriak. Sarritan egiten da erkaketa hori, baina bi datu horien ezberdintasunak arretaz begiratu behar dira: gogoratu behar da euskararen ezagutza, jasotzen den moduan, aitortua eta indibiduala dela, eta, aldiz, euskararen kale-erabilera behatua eta kolektiboa. Aldeak alde, halere, korrelazio handia dago bien artean, euskal hiztun-kopurua handien dagoen eremuetan jasotzen baita euskararen kale-erabilerarik altuena, eta alderantziz.

Bidenabar, euskararen gaitasunaren eta erabileraren arteko aldeak sakonago aztertze aldera, komeni da alde kuantitatiboari ez ezik, alderdi kualitatiboari ere erreparatzea. Alde betetik gogoratu behar da gaur egungo euskal hiztunaren profila ez dela orain dela 30-40 urtekoaren berdina. Orain, askoz ugariagoak dira euskara jakin bai, baina erdaraz (frantsesez edo gaztelaniaz) hobeto moldatzen diren hiztunak; ez da ahaztu behar, euskalduntze-prozesuaren eraginez, gaur egun, haur eta gazte euskaldunen artean gehiengoak bigarren hizkuntza modura duela euskara—eskolatik jasoa—, orain artean ia sekula ez bezala. Pentsa daiteke hiztun horietako askok, praktikan, erdararako joera izan dezaketela, eta, ezinbestean, horrek zuzenean eragiten duela hizkuntza-hautuan eta euskararen erabileraren indizean.

“Euskaldunen erraztasuna aldatu egin da 1991tik hona. Duela 25 urte euskal elebidunen eta erdal elebidunen ehunekoa nahiko antzekoa zen (% 34,6 versus % 37,8). Gaur egun, ordea, erdal elebidunen ehunekoa 18,5 puntu handiagoa da euskal elebidunena baino (% 26 versus % 44,5)”.

(Eusko Jaurlaritza, Nafarroako Gobernua, Euskararen Erakunde publikoa 2017).

Bestalde, gogoan izan behar da euskaldun (ia) guztiek dutela gaztelaniaz edo frantsesez hitz egiteko gaitasuna. Hau da, euskaldunen elkarrizketa guztiak (% 100) izan zitezkeen erdaraz. Euskaraz aritzeko goi-muga, ordea, % 100 horren oso azpitik dago, aski baita solaskide batek euskaraz ez jakitea erdaretara jotzeko. Aipatu bezala, gainera, badira erreparatu beharreko beste baldintza batzuk testuinguru sozial eleaniztunetan, ezagutzak ez baitu hizkuntzaren erabilera baldintzatzen, hizkuntza erabiltzeko aukera baino ez baitu sortzen edo eskaintzen.

Azkenik, aipatu behar da euskal hiztunek beste erabateko aldagaien eragina ere nozitzen dutela, esate baterako, harremanak eraikitze orduan ezarritako hizkuntza-ohiturak, batzuen edo besteen aurrean azaleratzen diren zenbait aurreiritzi edo ingurunean antzematen diren hizkuntza-arau sozialak. Horiek guztiek ere, hizkuntzarekiko duten jarrerekin batera, izan dezakete eragina hiztunek egiten duten hizkuntzen hautuan.

Labur esateko, ikerketaren datuen irakurketarako komeni da arreta jartzea hizkuntzaren erabileran eragiten duten aldagaiak asko eta askotarikoak direla, alegia, izaera poliedrikoa duela; neurketa batetik bestera kale-erabileraren joerak alda daitezke, baina fenomenoaren konplexutasunak zailtzen du aldaketa hori zer faktoreren (edo faktore-konbinazioen) eraginpean gertatu den azaltzea. Ez da komeni, beraz, irakurketa datu isolatuetara edo “igo/jaitsi” kontzeptuetara mugatzea, baizik eta ikuspegi diakronikoz egitea. Emaitzen gorabehera puntualei baino, joerei erreparatu behar zaie, eta, batez ere, joera horien jarraikortasunari. Horregatik da garrantzitsua behaketak lauzpabost urteko maiztasunarekin jasotzea, horrela lortzen baita egoera estatikoetatik harago, bilakaeraren inguruko informazioa jasotzea.

4 METODOLOGIA

Hizkuntzen erabileraren kale-neurketan, hizkuntzen ahozko erabilerari buruzko datu enpirikoak jasotzen dira. Kaleetan entzundako elkarrizketetatik atera da informazioa. Beraz, espazio irekietan solasean ari ziren hiztunen jarduna behatuz jaso dira Eibarko kale-erabilerari buruzko 2021. urteko datuak.

Behaketa bidez hizkuntzen erabilera neurtzeko metodoa Euskal Herrian sortu zen XX. mendeko 80ko hamarkadan¹, eta, hogeita hamar urtetako esperientzia metatuarekin, metodologia aski frogatua eta kontrastatua dago.

Metodo horrekin, Euskal Kultur Batzordeak (EKB) Euskal Herriko neurketaren lehen edizioa burutu zuen 1989an. Geroztik, beste zazpi aldiz errepikatu du neurketa Soziolinguistika Klusterrak (aurrez SEI Elkartek)². Ondorioz, ikerketa-lan honi esker, azken 30 urteetan hizkuntzek Euskal Herriko kaleetan izan duten (ahozko) presentzia aztertu da (Altuna Zumeta eta Iñarra Arregi 2022).

Sarreraren esan bezala, Eibarren eginiko neurketa hau Euskal Herriko ikerketan oinarritutakoa da. Hala, aipatutako metodoaren ezaugarri nagusiak gidan jasota badaude ere (Altuna eta Basurto 2013), ikerketa honetan izan duen aplikazio zehatza azalduko da, jarraian.

4.1 IKERKETA-TEKNIKA

Esan bezala, behaketa zuzenaren bidez eskuratu dira hizkuntzen erabilerari buruzko datuak. Teknika horrek, ezinbestean, diskrezioa eskatu du. Hau da, hiztunak behatuak izan direla ohartu gabe jaso da hizkuntza-praktikei buruzko informazioa. Ez dute, behintzat, elkarrizketa-hizkuntza behatzen ari garenik jakin.

Behaketa Zuzena izenarekin ezagutzen dugun teknikaren helburua da gizakien portaerak inolako manipulaziorik gabe era sistematiko eta kontrolatuan begiratzea, eta hortik ikerketarako garrantzitsua den informazioa eskuratzea. Bitartekorik gabe, hau da, zuzenean egiten den behaketa delako hartzen du teknika honek behaketa zuzena izena.

(Juaristi, 2003)

Datuak biltzeko irizpideak

Elkarrizketa izan da behaketa-unitatea: kalean dagoen pertsona bat edo gehiagoren arteko solasaldia³. Neurtzaileei zuzendutako edo neurtzaileen arteko elkarrizketak ez dira jaso. Halaber,

¹ Erabilera neurtzeko metodoa Siadeco Ikerketa Taldeak sortu zuen, Iñaki Larrañagaren gidaritzapean (2021ean hil zen soziolinguista aitzindaria). Garai hartan, hizkuntza-gaitasunari buruzko datuak jaso ziren estreinakoz EAEn, 1981eko zentsuaren bidez; 1983. urtean, Kale Erabileraren Neurketa metodologia sortu zuten, eta Gipuzkoako udalerrri guztietan egin zituzten neurketak (Larrañaga 1986).

² 1993, 1997, 2001, 2006, 2011, 2016 eta 2021 urteetan egin dira neurketa horiek. Azken urteetako edizioak zentsu- eta errolda-urtearekin bat datoz.

³ Elkarrizketa indibidualak ere jaso egin dira (mugikorrarekin hitz egiten entzun diren hiztunak, txakurrarekin hizketan doazenak, atarietako interfonotik...).

neurraldi berean, solaskide-talde bera hizkuntza bereborean behin baino gehiagotan entzun den kasuetan, behin bakarrik jaso da praktika hori⁴.

Hain zuzen, kalean entzundako elkarrizketa horiek zein hizkuntzatan gertatu diren jaso dute neurtzaileek (euskaraz, gaztelaniaz, frantsesez edo beste hizkuntza batean)⁵. Gainera, elkarrizketa horietan parte hartu duten solaskideen ezaugarriak bildu dira, betiere behaketa zuzen bidez pertsonen egotzi diezazkiekegunak, inori ezertxo ere galdetu gabe: sexu-generoa (emakumezkoa edo gizonezkoa den⁶, alegia) eta adina (haurrak, gazteak, heldu gazteak, heldu nagusiak eta adinekoak⁷). Azkenik, behatutako elkarrizketetan, hiztun aktiboa haurra den edo ez ere jaso da.

Datuak biltzeko prozedura

Datuak *Neurgailuaren* bidez jaso dira, mugikorreko APP bidez, alegia⁸. Modu horretan, datuak era diskretuagoan jasotzea ahalbidetu da, eta, unean une, behatu den elkarrizketa kopuruari jarraipen estua egin zaio.

Argazki hauetan ikus liteke neurtzaileek *neurgailuan* elkarrizketa bakoitzaren ezaugarriak sartzeko baliatzen dituzten pantailetakoko batzuk:

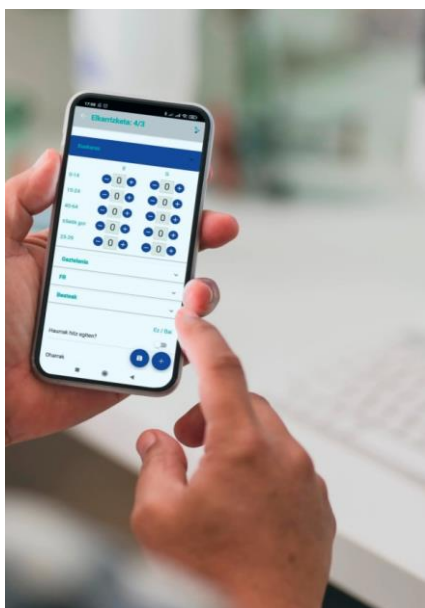
⁴ Neurraldi horretan, solaskide-taldean aldaketak egon badira (bat joan edo bestea etorri, esaterako), praktika berri gisa jaso da. Edo, neurraldi horretan, solaskide-talde horrek hizkuntza aldatu badu, praktika berri gisa jaso da hori ere. Solaskide-talde berbera hizkuntza bereborean hizketan topatu bada, baina beste neurraldi batean, jaso egin da.

⁵ 2016. urtera arteko edizioetan, hizkuntzak hiru multzotan bereizten ziren: euskara, gaztelania/frantsesa eta beste hizkuntzak.

⁶ Solaskidea emakumezkoa edo gizonezkoa bezala sailkatzeko irakurketa soziala dugu oinarri, ez dakigu egiazki solaskidea kategoria horiekin identifikatzen den ala ez.

⁷ Hona hemen hiztunak kategoria bakoitzean sailkatzeko jarraitu diren irizpideak: haurrak (2-14 urte), gazteak (15-24 urte), heldu gazteak (25-39 urte), heldu nagusiak (40-64 urte) eta adinekoak (65 urtetik gora). 2021. urtera arteko edizioetan, lau adin-taldeetan sailkatzen ziren behatutako solaskideak. 2021eko edizioan, ordea, helduen adin-taldea bi multzotan sailkatu dira, errealitate soziolinguistikoaren informazio xeheagoa eskuratzeko.

⁸ 2021. urteko ediziora arte, koadernoetan biltzen zituzten erabilera-datuak neurtzaileek. Neurgailuarekin, ordea, datuak modu diskretuagoan jaso dira 2021ean.

← Elkarrizketa: 1/0

Euskara

	Ema	Giz
Haurrak (2-14)	- 1 +	- 1 +
Gazteak (15-24)	- 0 +	- 0 +
Heldu-gazteak (25-44)	- 0 +	- 0 +
Heldu-nagusiak (45-64)	- 0 +	- 0 +
Adinekoak (65etik gora)	- 0 +	- 0 +

Ez / Bai

Haurrak hitz egiten? ☒

EUSKARAZ ERE BAI GAZTELANIAZ ERE BAI

FRANTSESEZ ERE BAI

Oharrak

+ -

Neurtzaileek bikoteka bildu dituzte hizkuntzen erabilerari buruzko datuak. Hala eta guztiz ere, bi neurtzaileek Neurgailuarekin izan zitzaketan intzidentziei aurre egiteko, datuak paperean jasotzeko aukera izan dute une oro.

Azkenik, bestelako irizpide batzuk ere eman zaizkie neurtzaileei:

- Dudazko kasuak ez jaso.
- Haur jaioberrien presentzia berari zuzenean ari ez bazaizkie ez jaso.
- Neurketa egin aurretik, ibilbidea errepasatu.

4.2 DISEINUA

Ikerketak udalerriko kaleetako hizkuntza-erabilera deskribatu nahi duenez, ikerketaren diseinuak kalean hitz egiten duen edozein pertsona potentzialki behatzeko bokazioa du. Horregatik, kaleetako baldintza desberdinak kontuan hartu behar dira erabakitzeke zenbat behaketa egin, noiz egin eta non egin.

Lehenik eta behin, behaketa zein kaletan egingo den diseinatu da. Kale jendetsuenak eta ezaugarri soziologiko desberdineko jendea neurtzeko aukera ematen dutenekin osatu dira herri bakoitzeko behaketa-ibilbideak.

Udalerri eta ibilbide horietan, neurtzaileek bi orduko neurraldiak egin dituzte. Iraupen hori ikerketaren Euskal Herriko ediziotik finkatuta dago, baina egokitzapenak izan ditu udalerrri bakoitzean. Eibarren gutxienez behatu beharreko elkarrizketa-kopurua izateko 48 orduko

neurraldia aurreikusi da⁹. Nolanahi ere, diseinu horri gehitu behar zaio, ondorengo ataletan zehaztuko den moduan, *gazte-gunetan* berariaz egindako 12 orduko neurketa berezitua.

Egutegiari eta ordutegiei dagokienez ere, bilatu da, alde batetik, pertsona asko behatu ahal izateko egun eta ordu egokiak izatea; eta bestetik, bizimodu desberdina daramaten pertsonak behatu ahal izateko aukera ematen duen ordutegi-diseinua egitea. Horrez gain, ikerketaren aurreko edizioetatik datorren diseinuarekiko jarraikortasuna bermatu da.

4.2.1 Ibilbideak

Eibarko kasuan, esan bezala, bi datu-jasoketa egin dira, 2016an egindako diseinu berberari jarraiki.

- **Lehenik, datu-bilketa orokorra eta azterketa bikoitza** egin da, ondoren zehazten diren sei ibilbideetan banatuta (Amaña, Urkizu, Ipurua, Urki, eta Herri Ardatza 1 eta Herri Ardatza 2). Sei ibilbide horietan bildutako datuek udalerriko emaitza orokorrak elikatzen dituzte, eta ondorengo ataletan emaitzak ibilbidez ibilbide, solaskideen ezaugarrien arabera, emango dira.

Ibilbide horietan jasotako datuak, alabaina, bigarren modu batean ere aztertu dira, hain zuzen, udalerriko giro desberdinak islatzen dituzten gune sozialetan banatu eta neurraldien arabera antolatuta¹⁰. Gune sozial horiek modu honetan sailkatu ditugu: *haurren mundua, merkataritza-eremuak, poteoko giroa eta herri edo kale giroa*.

Behaketa orokorreko ibilbideak ondorengoak dira:

Amaña
- o Merkataritza eremuak: KutxaLaborala, Tiburzio Anitua- Torreak, Eroskirako pasarela. - o Poteo giroa: Plaza inguruak, Tibuzio Anitua kalea, Elizako Aldapa. - o Herri/kale giroa: Eliza, Torrekuako parkea, pasealekua, Tiburzio Anitua - o Haurren mundua: Plaza, Eskola ingurua, Eliza ingurua, Torrekuako parkea, pasealekua.
Urkizu
- o Merkataritza eremuak: Beheko merkadilua, Torreak, Eroski, GolosinaEtesa. - o Poteo giroa: Zubi-gain, Bakoleku, Baisi- Manuel, Ibarkurutze. - o Herri/kale giroa: Karmelitas, Parkea, Zubi-Gain/ Baisi. - o Haurren mundua: Parkea, Urkizu Eskola atzeko parkea, Baisikiroldegia ingurua.
Ipurua
- o Merkataritza eremuak: Maxi Eroski, Romualdo Galdos, Argatxa, Sostoatarren. - o Poteo giroa: Argatxa, Sostoatarren, Dorreak, Parke gorria. - o Herri/kale giroa: Eliza ingurua, Argatxa, Sostoatarren, Dorreak - o Haurren mundua: Argatxa, Polikiroldegia, Dorreak, Parke gorria, Egiurentarreneko parkea

⁹ Emaitza fidagarriak eskuratu ahal izateko, aurrez finkatu zen behatu beharreko gutxieneko elkarrizketa-kopurua.

¹⁰ Ikus 9. Atala.

Urki

- o Merkataritza eremuak: Eroski, Juan Gisasola, Ubitxako bidegurutzea, Peña okindegi ingurua.
- o Poteo giroa: Eliza inguruak, Urki goialdea, Paloma ingurua.
- o Herri/kale giroa: Eliza, Urki kalea, Urki goia.
- o Haurren mundua: Eskola ingurua, Eliza ingurua, Epaitegiko kulumpixuak, Ubitxako parkea.

Herri Ardatza 1

- o Merkataritza eremuak: Corte Ingles- Untzagako, Txoko ingurua, Juan Gisasola.
- o Poteo giroa: Txoko- Isasi sarrera, Birjiñape, Kalbeton.
- o Herri/kale giroa: Untzaga- Txoko, Untzaga- Kalbeton, Untzaga- S. Juan.
- o Haurren mundua: Corte- Ingles, Untzaga, T. Etxeberria, Txaltxazelai , Portalea (Musika eskola-liburutegia)

Herri Ardatza 2

- o Merkataritza eremuak: B.M., Plaza Berria, Bidebarrieta-Julian Etxeberria-Errebal, San Agustin kalearen ingurua, Bolintxo
- o Poteo giroa: Zuloagatarren- Kultu, Toribio- Depor, S. Juan.
- o Herri/kale giroa: Parrokia, Birjiñape, Toribio Barruan.
- o Haurren mundua: Anbulategiko parkea, Azoka, Rialto Txomo

- **Bigarren datu-bilketa eta azterketa egin da** *gazte-gune* bezala identifikatutako ibilbideetan. Diseinua, hortaz, kalez kalekoa eta ordutegi berezia kontuan izanda egin da.

2021ean jasotako datuen azterketa honen emaitzak aurkeztuko dira txosten honen hamargarren kapituluan, eta, baita 2016-2021 bitarteko bilakaerari dagozkienak ere, betiere, datu orokorreiei eta solaskideen ezaugarriei lotuta.

Gazteen guneko datu-bilketa ondorengo kaleetan egin da:

Gazteen gunek

- 1) Txoko arkupeak, Eibarresa arkupeak, Kalbetoi sarrera- Txaltxa zelai parkea.
- 2) Kultu, Ifarkale, Beleko, Irurok, Portalea.
- 3) Toribio Etxeberria, Birjiñape, galerosoko parkea.
- 4) Polikiroldegia, Parke gorrixa-Armerixa.
- 5) San Andres, Ego- gain.
- 6) Gaztelekua, Txomoko aterpiak, Urkizuko aterpeak (Torreen ingurua)

4.2.2 Neurraldiak

Eibarko ikerketa orokorreko datu-bilketaren egutegia eta kronograma ondoko koadroan zehazten da, ibilbideen arabera antolatuta:

NEURKETA OROKORRA				
	Haurren mundua (astearteak 16:30-18:30)	Herri/kale giroa (igandeak 12:00-14:00)	Poteo giroa (ostegunak 19:00-21:00)	Merkataritza-guneak (asteazkenak 10:00-12:00)
Amaña	2021/9/21	2021/9/19	2021/9/23	2021/9/22
Urkizu	2021/9/28	2021/9/26	2021/9/30	2021/9/29
Ipurua	2021/10/5	2021/10/3	2021/10/7	2021/10/6
Urki	2021/9/21	2021/9/19	2021/9/23	2021/9/22
Herri Ardatza 1	2021/9/28	2021/9/26	2021/9/30	2021/9/29
Herri Ardatza 2	2021/10/5	2021/10/3	2021/10/7	2021/10/6
GUZTIRA: 48 ORDU				
Iturria. Soziolinguistika Klusterra, Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa EIBAR, 2021.				

Gazte-guneko ibilbideetako datu-bilketa, bestalde, honako neurraldietan egin da:

GAZTE-GUNEAK (ostiralak 19:00-21:00)	
1. Txoko arkupeak, Eibarresa arkupeak, Kalbetoi sarrera- Txaltxa zelai parkea.	2021-09-24
2. Kultu, Ifarkale, Beleko, Irurok, Portalea.	2021-09-24
3. Torbio Etxeberria, Birjiñape, galerosko parkea.	2021-10-01
4. Polikiroldegia, Parke gorrixa-Armerixa.	2021-10-01
5. San Andres, Ego- gain.	2021-10-05
6. Gaztelekua, Txomoko aterpiak, Urkizuko aterpeak (Torreen ingurua)	2021-10-05
GUZTIRA: 12 ORDU	
Iturria. Soziolinguistika Klusterra, Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa EIBAR, 2021.	

Datu-bilketa, beraz, udazkeneko ordu-aldaketa baino lehenago burutu ahal izan zen, argi-orduei ahalik eta etekin gehien ateraz eta neurraldi guztiak antzeko baldintzetan egitea bermatuz.

Gainera, pandemiaren hasieratik kalean ibiltzeko eta harremanak izateko osasun- eta lege-baldintza irekienak indarrean zeuden epealdian burutu zen. Euskal Herrian, irailaren 17tik urriaren 30era, oro har, kutsatze-datuak baxuak ziren, ez zegoen kalean musukoaren derrigortasunik, ostalaritzan ez zegoen jendea multzokatzeko mugarik ezta ordutegi murriztapenik, ez zegoen herriz-herri mugitzeko debekurik....

Kaleetan datuak mugikorraren bidez bildu ahala, aurrez finkatutako gutxieneko solaskide-kopurua gaintzea bermatu zen eta, aldi berean, erabilera-datuen akats-tartea $\pm 3,5$ edo txikiagoa zela ziurtatu (%95eko konfiantza-mailarekin).

4.3 EMAITZEN ADIERAZGARRITASUNA

Honako hauek dira ikerketa orokorraren datu estatistiko zehatzak:

- **Unibertsoa:** Eibarko kaleetan entzun daitezkeen elkarrizketak.
Mugikortasun handiko eremua da kalea, eta ez dago unibertso hori osatzen duten kideen zerrenda ezagutzerik. "Hala bada, ezinbestekoa da laginak erabiltzea; hau da, unibertso osoari buruzko ondorioak ateratzeko, nahitaezkoa da unibertsoaren zati bat ikertzea" (Juaristi, 2003, 65.or.).
- **Lagina:** Behatu diren **4.262 elkarrizketek** eta horietan solaskide izan diren **10.500 solaskidek** osatu dute lagina¹¹.
- **Akats-tartea**¹²: **±% 0,6koa** elkarrizketen lagin osoarentzat, % 95,0ko konfiantza-mailan eta $p=0,13$ ¹³ izanik.

Beraz, datu estatistiko sendoak eskaini ditu ikerketak, eta hala jasotzen dira txostenean.

¹¹ Atal honetan, eta, ondorengoetan, 9. bitartean, neurketa orokorreko datuak eskainiko dira. Gazte-guneko emaitzak txosten honetako 10. atalean eskainiko dira.

¹² Erabat ausazkoak diren laginketei egozgarria. Akats-tartea kalkulatzeko, bi datu erabili dira: neurketan behatutako elkarrizketa-kopurua eta udalerriko ezagutza-datuak (hiztunak eta elebidunen proportzioa). Ikus "Laginaren kalkulurako tresna": <https://soziolinguistika.eus/eu/lagina/>
Lagin-akatsa kalkulatzeko eredu matematikoaz gehiago jakin nahi izanez gero, jo (Yurramendi eta Altuna 2009) edota (Yurramendi et al. 2013) txostenetara.

¹³ Behatutako elkarrizketen artean euskarazko elkarrizketetan parte hartu duten solaskideek osatu duten ehunekoa.

4.4 LAGINARI BURUZ

Ikerketa honetan, Eibarko kaleetan behatutako 10.500 solaskideak zein hizkuntzatan hitz egiten ari ziren jaso da.

Metodologiaren ezaugarriak kontuan izanda, ezin da jakin behatu diren pertsona horiek Eibarko biztanleak diren ala ez. Nolanahi ere, udalerriko errealitatera hurbiltzeko asmoz, atal honetan, bertako biztanleriaren ezaugarriekin alderatuko ditugu behatutako solaskideen ezaugarriak. Horrela, begiratuko da ea behatutako lagina udalerriko biztanleriarekiko zer-nolako hurbilketa den, hau da, lagingaren ezaugarriak eibartarren ezaugarriekin bat egiten duten, horrek lagunduko baitu emaitzen interpretazioan. Azterketa hori bi aldagai kontuan hartuta egingo da, alde batetik sexua eta, bestetik, adina. Bestalde, datozen azpi-ataletan, Eibarko kale-neurketaren aurreko edizioko lagingarekin ere alderatuko da 2021ekoa. Izan ere, bilakaera-datuen interpretaziorako, lagungarri da ezagutzea Eibarko kaleetan urterik urte behatu diren solaskideen profila.

Kontuan izan behar da, gainera, datu-bilketa egin den ordu-kopurua; Eibarko kale-neurketa orokorrean aurreko edizioan 48 orduko datu-bilketa burutu zen (beste 12 ordu gazte-guneetan); 2021ean, ere, 48 ordukoa izan da. Hala ere, azpimarratu behar da nabarmen handitu dela behatutako solaskideen kopurua (2016ko 9.078 pertsonetatik 2021eko 10.500 lagunetara igo da behatutako solaskideen kopurua). Ondorioz, sendotasun handiagoa eskuratu da Eibarko kaleetako hizkuntza-erabileraz aritzeko¹⁴.

1. Grafikoa eta taula. LAGINAREN BILAKAERA. EIBAR, 2016-2021 (%)

	2016	2021
Biztanleria	26.519	26.984
Lagina	9.078	10.500
Biztanleriaren %	34,2	38,9
Iturria. Soziolinguistika Klusterra. Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, EIBAR 2016, 2021. Iturria. EUSTAT, 2021		

Gauza bera gertatu da Euskal Herriko 2021eko edizioan ere. Inoiz baino ordu gehiagotan behatu ahal izan da (guztira 7.637 ordu), eta inoizko pertsona kopururik handienaren berri izan da (Altuna Zumeta, Iñarra Arregi, eta Basurto Arruti 2022).

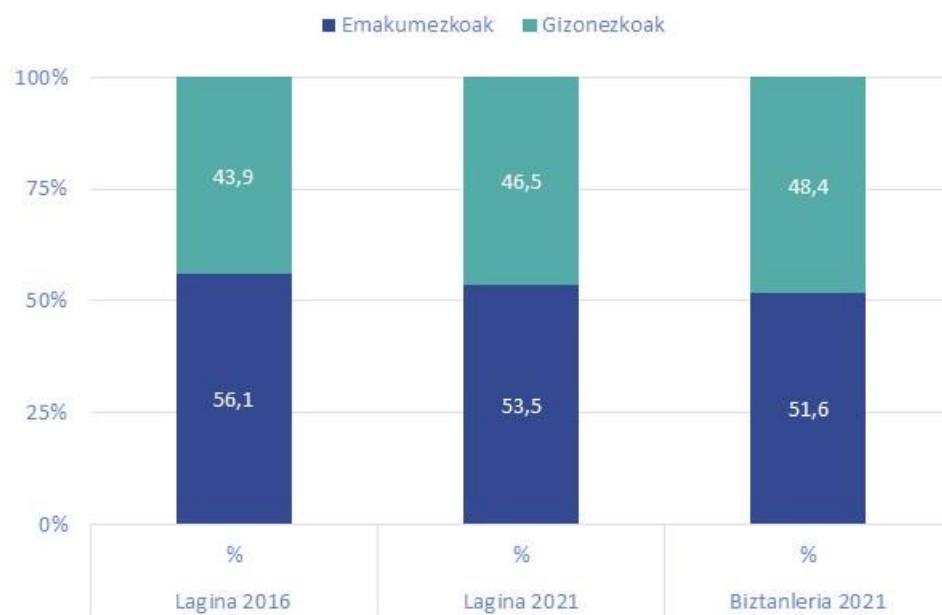
¹⁴ 2016ko neurketaren akats-tartea, esaterako, handiagoa izan zen: “±% 1,7koa elkarriketen lagingin osoarentzat, %95,0ko konfiantza mailan” (Soziolinguistika Klusterra, 2017), eta 2021ean, aurrez esan bezala, ±% 0,6koa.

4.4.1 Laginaren eta biztanleriaren osaketa, sexuaren arabera

Eibarko biztanleriaren % 51,6 emakumezkoak dira, EUSTATEk emaniko 2021eko erroldako datuen arabera. Urte berean egindako hizkuntzen erabileraren neurketako laginean, emakumeen pisua zerbait handiagoa da (% 53,5).

Nolanahi ere, esan daiteke 2016an egindako ikerketaren laginean emakumezkoen eta gizonezkoen arteko banaketan desberdintasuna handiagoa zela (% 56,1 emakumezkoak, % 43,9 gizonezkoak); 2021eko edizioan, beraz, neurketaren lagina eta biztanleriaren proportzioak zertxobait hurbildu dira elkar.

2. Grafikoa eta Taula. LAGINA ETA BIZTANLERIA SEXUAREN ARABERA. EIBAR, 2021 (%)

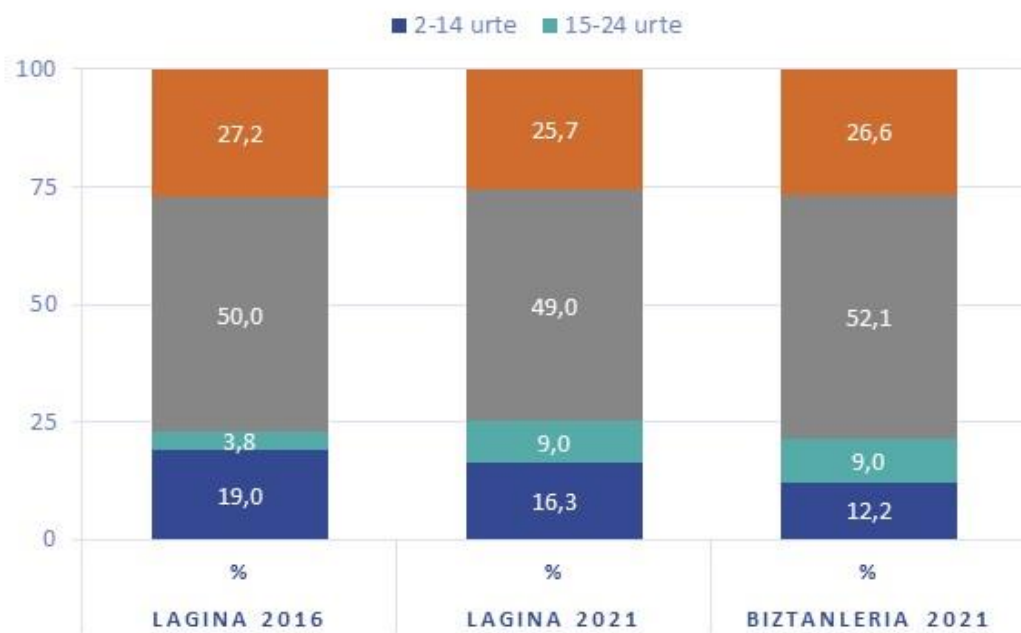
Sexua	Lagina 2016		Lagina 2021		Biztanleria 2021	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Emakumezkoak	5.090	56,1	5.614	53,5	13.927	51,6
Gizonezkoak	3.988	43,9	4.886	46,5	13.057	48,4
GUZTIRA	9.078	100,0	10.500	100,0	26.984	100,0
Iturria. Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, EIBAR 2016, 2021. Soziolinguistika Klusterra. Iturria. EUSTAT, 2021						

4.4.2 Laginaren eta biztanleriaren osaketa, adinaren arabera

Eibarren eginiko 2021eko ikerketa honetako laginean pisu handiena hartu dute biztanle helduek (% 49), ondoren adinekoek (% 25,7), jarraian haurrek (% 16,3) eta azkenik gazteek (% 9).

Joera hori zerbait aldentzen da Euskal Herriko kaleetan jasotakotik, izan ere, ikerketa nagusi horretan behatutako hiztunen erdia heldua izan den arren (Eibarko laginean bezala), gainerako adin-taldekoen hurrenkera desberdina da. Modu honetan sailkatu dira: helduak, haurrak, adinekoak eta gazteak (Altuna Zumeta, Iñarra Arregi, eta Basurto Arruti 2022); Eibarren aldiz, laginak biztanleriaren banaketaren hurrenkera berbera izan du (helduak, adinekoak, haurrak eta gazteak). Beraz, esan daiteke Eibarko kasuan lagina hurbilago dagoela biztanleriaren banaketarengandik.

3. Grafikoa eta Taula. LAGINA ETA BIZTANLERIA ADINAREN ARABERA. EIBAR, 2016-2021 (%)

Adin-taldea	Lagina 2016		Lagina 2021		Biztanleria 2021	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
2-14 urte	1.725	19,0	1.706	16,3	3.297	12,2
15-24 urte	347	3,8	945	9,0	2.440	9,0
25-64 urte	4.541	50,0	5.148	49,0	14.059	52,1
>64 urte	2.465	27,2	2701	25,7	7.188	26,6
GUZTIRA	9.078	100,0	10.500	100,0	26.984	100,0
Iturria. Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, EIBAR 2016, 2021. Soziolinguistika Klusterra. Iturria. EUSTAT, 2021						

Lagina biztanleekin alderatuz, honakoa ikus daiteke:

- **Heldu gutxiago** behatu dira kalean proportzionalki, herrian bizi direnak baino, baina tarte txikia da (% 49,0 lagina, % 52,1 biztanleria);
- **Adinekoen artean lagina eta biztanleriaren ehunekoa oso antzekoa da** (% 25,7 lagina, % 26,6 biztanleria);
- **Haur gehiago behatu dira kalean proportzionalki, herrian bizi direnak baino** (% 16,3 lagina, % 12,2 biztanleria); baina, helduen kasuan bezala, aldeak txikiak dira. Ezaugarri hori azpimarragarria da, izan ere, Euskal Herriko udalerrietan ohikoa izaten da haurren lagina biztanleriarena baino nabarmen handiagoa izatea (Altuna Zumeta, Iñarra Arregi, eta Basurto Arruti 2022).

Aurrez egin diren behaketa guztiek erakutsi dute oso ohikoa dela biztanleriaren eta ikerketako laginaren banaketa ez egotea erabat orekatua, bizitza-ohiturak ez baitira berdinak izaten adin-tarte guztietan. Nolanahi ere, arestian esan bezala, oso aipagarria da, kasu honetan, Eibarko ikerketako lagina eta biztanleriaren banaketak oso parekoak izatea.

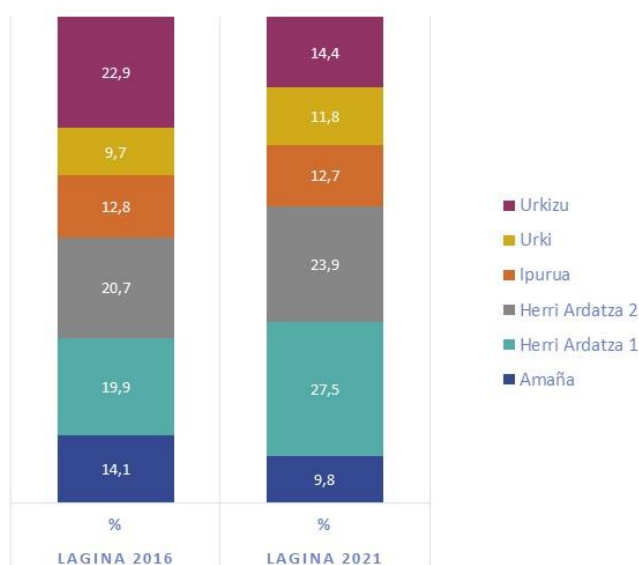
4.4.3 Laginaren osaketa, ibilbideen arabera

Ibilbideen araberako banaketari dagokionez, gogoratu behar da oso ohikoa dela, era berean, desorekak egotea ibilbideetan jasotzen diren laginen artean, kalean ibiltzen den jende-kopurua aldatu egiten baita etengabe ibilbide batetik bestera.

2021eko ikerketan biztanleen presentzia handiena duten ibilbideak Herri Ardatza1 eta Herri Ardatza2 izan dira (% 27,5 eta % 23,9, hurrenez hurren). Bilakabideari erreparatuta, gainera, bi ibilbide horietan jasotako laginak gora egin dute (% 19,9 eta % 20,7 2016an eta % 27,5 eta % 23,9 2021ean).

Aldiz, Amañako ibilbidean eta Urkizukoan nabarmen txikiagoak izan dira laginak 2021en 2016koekin alderatuz: (% 14,1 eta 22,9 2016an, % 9,8 eta % 14,4 2021ean, hurrenez hurren). Beraz, aldaketa horiek kontuan hartzekoak izan daitezke emaitzen irakurketa egiterakoan.

4. Grafikoa eta taula. LAGINAREN BILAKAERA, IBILBIDEKA. EIBAR, 2016-2021 (%)

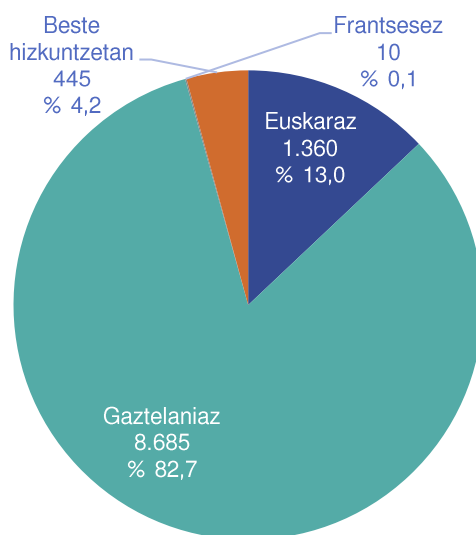
Ibilbidea	Lagina 2016		Lagina 2021	
	Abs.	%	Abs.	%
Amaña	1.278	14,1	1.025	9,8
Herri Ardatza 1	1807	19,9	2887	27,5
Herri Ardatza 2	1876	20,7	2507	23,9
Ipurua	1163	12,8	1329	12,7
Urki	878	9,7	1238	11,8
Urkizu	2076	22,9	1514	14,4
GUZTIRA	3.085	34,0	10.500	100,0
Iturria. Soziolinguistika Klusterra. Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, EIBAR 2021. EUSTAT, 2021				

5 HIZKUNTZEN KALE ERABILERA

5.1 DATU OROKORRA (2021)

Ikerketa-garaian, Eibarko kaleetan behatutako 10 lagunetik bat baino zerbait gehiago euskarazko elkarriketatan ari zen (zehazki, % 13). Gainerakoak gaztelaniazko (% 82,7), frantseseko (% 0,1) eta beste hizkuntza batzuetako elkarriketatan ari ziren (% 4,2)¹⁵.

5. Grafikoa eta taula. HIZKUNTZEN KALE ERABILERA. DATU OROKORRA. EIBAR, 2021(%)

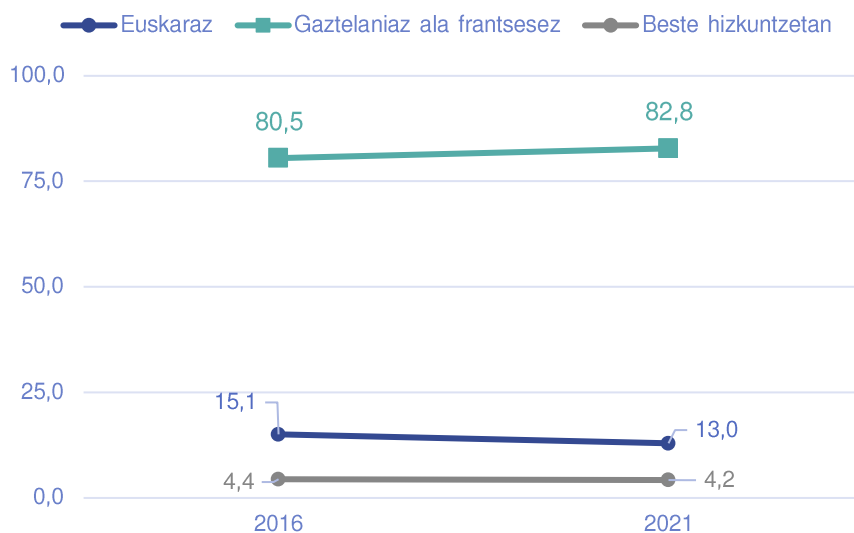
Hizkuntza	Lagina	Erabilera %
Euskaraz	1.360	13,0
Gaztelaniaz	8.685	82,7
Frantsesez	10	0,1
Beste hizkuntzetan	445	4,2
GUZTIRA	10.500	100,0
Iturria. Soziolinguistika Klusterra. Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, EIBAR 2021.		

¹⁵ Gogora ekarri behar da emaitzen adierazgarritasuna aurkeztu den atalean esan den bezala (4.3 atala), Eibarko behaketan $\pm$ % 0,6koa izan dela akats-tartea, eta, beraz, emaitzetan gorabeherako tarte hori kontuan hartu behar dela.

5.2 BILAKAERA (2016 – 2021)

2021eko neurketa udalerrri honetan egin den bigarrena da (2016an egin zen lehena eta bost urteko tartearekin errepikatu da). Jarraian, azken bost urteotan Eibarren euskararen erabilerak izan duen bilakaera erakusten da.

6. Grafikoa eta taula. HIZKUNTZEN KALE ERABILERAREN BILAKAERA. EIBAR, 2016-2021 (%)

	2016	2021
Euskaraz	15,1	13,0
Gaztelaniaz ala frantsesez	80,5	82,8
Beste hizkuntzetan	4,4	4,2
GUZTIRA	95,6	95,8
<i>Lagina</i>	9.078	10.500
Iturria. Soziolinguistika Klusterra. Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, EIBAR 2016, 2021.		

Goiko grafiko eta taulan ikus daitekeenez, kale-erabileraren datu orokorretan bi puntuko jaitsiera nabaritu da euskararen erabileran, 2016ko % 15,1etik 2021eko % 13ra joan baita; beste hizkuntzen erabileran ez da aldaketa nabarmenik behatu (2 hamarreko aldea ez da aintzakotzat hartzeko moduko aldaketarik), eta gaztelaniaren erabilerak bi puntu egin du gora.

5.3 UDALERRIKO INGURU SOZIOLINGUISTIKOA

Herriko kaleetan egiten den hizkuntzen erabilera aztertzeko eta errealitate hori hobeto ulertzeko udalerriko zenbait aldagai soziolinguistiko aintzat hartzea ezinbestekoa da.

Atal honetan, kaleko erabilerarekin batera populazioarekin zuzenean loturiko hiru aldagai aztertuko dira: biztanleriaren lehen hizkuntza, etxeko erabilera eta euskaraz aritzeko gaitasuna. Hala azertu dute Sorolla, Altuna eta Larrea egileek 2019an eginiko *Euskararen erabilerarekin lotura duten faktoreak* izeneko ikerketan (Sorolla Vidal, Altuna Zumeta, eta Larrea Mendizabal 2019, 11), eta, era berean, biztanleriaren aldagai soziolinguistiko horiek lantzen dira Euskal Jaurilaritzak argitaratzen dituen *Mapa Soziolinguistikoetan* ere (Eusko Jaurilaritza - Gobierno Vasco. Kultura eta Hizkuntza Politika Saila 2020).

Beraz, honako lau aldagai hauek hartu dira aztergai: 1) EUSTATEk ematen duen udalerriko euskara-gaitasuna, hots, zenbat biztanle diren euskaldun, ia euskaldun edo erdaldun¹⁶; 2) biztanleen artean lehen hizkuntza¹⁷ euskara, erdara, euskara eta gaztelania edo beste bat dutenen ehunekoa; 3) etxeko hizkuntzen erabilera¹⁸, euskara, erdara, biak edo beste bat erabiltzen diren alegia; eta 4) ikerketa honetan jasotako hizkuntzen kaleko erabileraren datua.

Atal honen helburua da lau aldagai soziolinguistiko horiek baliatuz udalerriko inguru soziolinguistikoaren argazkia eskaintzea. Aldagai horiek, ordea, ez dira konparagarriak bere horretan, errealitate desberdinen berri ematen dutelako.

Alde batetik, hizkuntza hitz egiten jakitea norberaren ezaugarri kognitiboa da, errealitate psikologiko batutzailea, hizkuntza berriak eskura baitaitezke, lehendik ikasitako beste hizkuntza batzuen ezagutza kaltetu gabe. Erabilera, aldiz, ezaugarri kolektiboa, familiakoa edota soziala da (Vila i Moreno 2021, 26). Esan daiteke, beraz, testuinguru sozial eleaniztun batean, ezagutzak ez duela hizkuntzaren erabilera baldintzatzen, hizkuntza erabiltzeko aukera baino ez baitu sortzen (Vila i Moreno 2021, 26) edo eskaintzen (Ramallo 2020).

Kontuan hartzekoa da, bestalde, desberdintasun metodologiko nabarmenak daudela kale-erabilera, etxeko erabilera, lehen hizkuntza eta euskara-gaitasuna neurtzeko moduan.

¹⁶ Kategoria horiek euskararen jakite-mailari buruz egiten diren lau galderei erantzundakoaren arabera lortu dira: “ulertzen duzu?”, “hitz egiten duzu?”, “irakurtzen duzu?”, eta “idazten duzu?”. Aukeran ematen diren erantzunak (ezer ez, nekez, eta ondo) konbinatuz, zazpi hiztun-kategoria sortzen dira, eta zazpi horiek bilduz, guk aurkeztutako hirurak:

		ULERTU	HITZ EGIN	IRAKURRI	IDATZI
EUSKALDUNAK	ALFABETATUAK	Ondo	Ondo	Ondo	Ondo
	ERDI-ALFABETATUAK	Ondo	Ondo	Nekez	Nekez
	ALFABETATUGABEAK	Ondo	Ondo	Ez	Ez
IA EUSKALDUNAK	ALFABETATUAK	Ondo/ Nekez	Nekez	Ondo/ Nekez	Ondo/ Nekez
	ALFABETATUGABEAK	Ondo/ Nekez	Nekez	Ez	Ez
	PASIBOAK	Ondo/ Nekez	Ez	Ez	Ez
ERDALDUNAK		Ez	Ez	Ez	Ez

¹⁷ Ikerketa honetan, EUSTATEk ematen duen ama-hizkuntzaren datua erabiltzen da lehen hizkuntza modura, hots, erakunde horren arabera, 3 urte bete arte ikasten den lehenengo hizkuntza. Lau aukera daude: lehen hizkuntza moduan umetan euskara bakarrik ikasi duten pertsonak, gaztelania bakarrik ikasi dutenak, euskara eta gaztelania ia aldi berean ikasi dutenak eta, azkenik, lehen hizkuntzatzat euskara eta gaztelania ez den besteren bat izan dutenak.

¹⁸ Etxean erabiltzen den hizkuntza etxean gehienetan hitz egiten den hizkuntza da. Atal honetan, lehen hizkuntzarako erantzun berberak onartzen dira: euskara, gaztelania, biak edo besteren bat (EUSTAT).

Laburbilduz, aztertzen ari garen aldagai horien arteko alderaketak oso tentuz hartu beharrekoak dira, honako arrazoi hauek tarteko:

- **Kale-erabilera behaketa bidez jasotzen da**, beraz, hizketan ari dena horretaz konturatu ere ez da egiten; **etxeko erabilera-datua**, aldiz, **inkesta bidez jasotzen da**, eta norberak ematen du bere etxean hitz egiten duen hizkuntzaren inguruko informazioa.
- **Kale-erabileran ez da ezinbestean udalerrian bizi direnen erabilera** islatzen bere horretan, kalean behaturiko elkarrizketen erabilera jasotzen baita, izan bertan erroldatutako biztanleen ala ez.
- **Kale-erabilera gertuko artekoa** izan ohi da, eta, sarritan, adinkide berekoen artean gertatzen da. Aldiz, **etxeko erabilera familia eremukoa da**, normaletan belaunaldi ezberdinen artekoa (Sorolla Vidal, Altuna Zumeta, eta Larrea Mendizabal 2019, 16).

Nolanahi ere, azaldutako ñabardura horiek kontuan izanda ere, aurrez egin diren ikerketen arabera, esan daiteke honako korrelazio hauek izan, badirela:

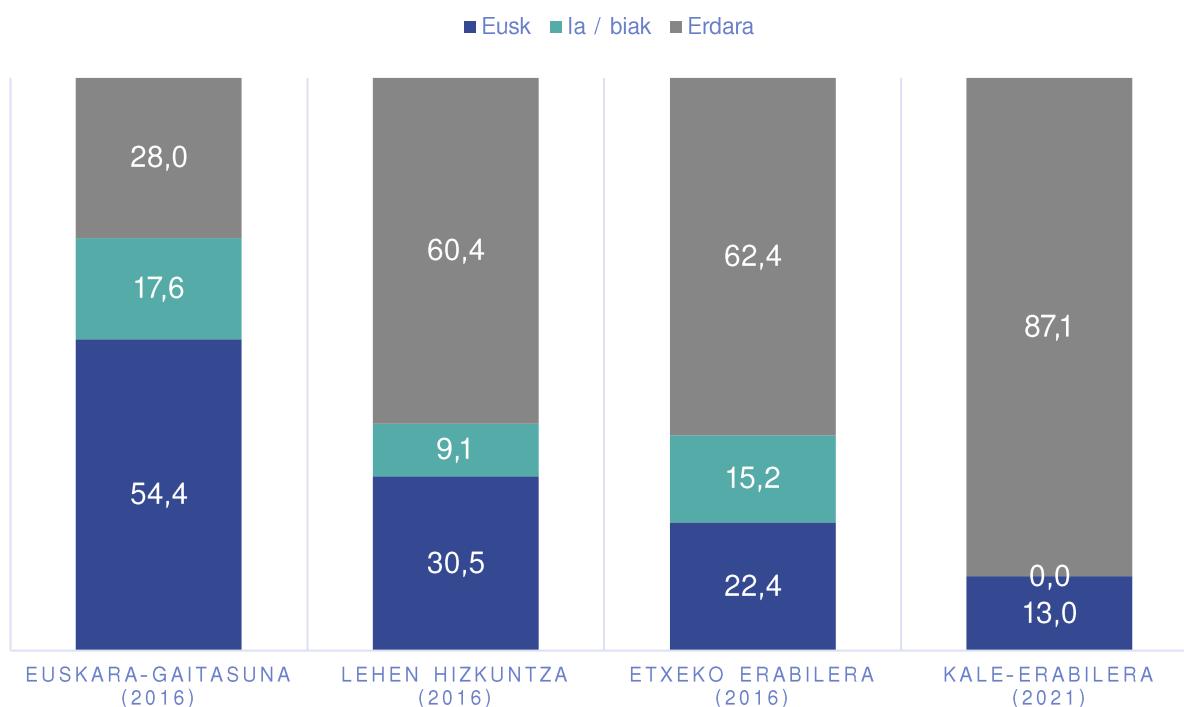
- **Zenbat eta udalerri euskaldunagoa izan orduan eta handiagoa da euskararen kale-erabilera.** Baina, banaketa hori ez da lineala eta ez uniforme, eta udalerrien artean hizkuntza portaerari buruzko desberdintasunak ageri dira (Sorolla Vidal, Altuna Zumeta, eta Larrea Mendizabal 2019, 12).
- **Lehen hizkuntza modura euskara jaso dutenen proportzioa handia den udalerrietan, gehienetan, are eta handiagoa da euskararen kale-erabilera.** Lehen hizkuntzaren proportzioak behera egin ahala, hala egiten du euskararen erabilerak (Sorolla Vidal, Altuna Zumeta, eta Larrea Mendizabal 2019, 15).
- **Zenbat eta handiagoa izan etxeko erabilera, orduan eta handiagoa da kaleko erabilera.** Nabarmenezkoa da bestalde, kaleko erabilera etxekoa baino altuagoa dela udalerri gehienetan. Gainera, alde hori ez da murritzten etxean euskaraz asko hitz egiten den udalerrietan (Sorolla Vidal, Altuna Zumeta, eta Larrea Mendizabal 2019, 16).
- **Ezagutza, kale-erabilera, lehen hizkuntza eta etxeko erabilera:** aldagai soziolinguistikoen euskarari dagokion datuetan, balio altuenetik txikienera hurrenkera hori da ia udalerri guztietan ohikoena (Sorolla Vidal, Altuna Zumeta, eta Larrea Mendizabal 2019, 19).

Beraz, aztertu ditzagun Eibarko udalerrian bildu diren aldagai soziolinguistikoen datuen arteko harremana.

5.3.1 Eibarko aldagai soziolinguistikoak

Eibarko aldagai soziolinguistikoak alderatuz (7. Grafikoa eta Taula) ikus daiteke aldagai horien artean balio altuena euskara-gaitasunak duela (% 54,4), ondoren, lehen hizkuntzak (% 30,5), segidan etxeko erabilerak (% 22,4), eta, azkenik, kale-erabilerak (% 13,0).

7. Grafikoa eta Taula. HIZKUNTZA-GAITASUNA, LEHEN HIZKUNTZA, ETXEKO ERABILERA ETA KALE-ERABILERA. EIBAR, 2021 (%)

	Hizkuntza-gaitasuna (2016)	Lehen Hizkuntza (2016)	Etxeko erabilera (2016)	Kale erabilera (2021)
Euskara / Euskaldunak	54,4	30,5	22,4	13,0
Ia euskaldunak	17,6	-	-	-
Euskara eta gaztelania	-	9,1	15,2	-
Erdara / Erdaldunak	28,0	60,4	62,4	87,1
GUZTIRA	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>GUZTIRA, Abs.</i>	26.460	26.460	26.460	10.500
Iturria. EUSTAT, Biztanleria eta Etxebizitzaren zentsua, 2016; Soziolinguistika Klusterra, Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, EIBAR 2021.				

Euskara-gaitasunari dagokionean, esan daiteke Eibarko biztanleriaren erdia baino gehiago dela euskalduna, zehazki, % 54,4; beste % 17,6k euskara ulertzen du. Beraz, hamar biztanletatik zazpi dira euskaraz hitz egiteko -edo gutxienik ulertzeko- gai.

Gaitasun hori kontuan izanda, VI. Mapa Soziolinguistikokoak **3. gune soziolinguistikoa**n kokatzen du Eibar (% 50-80 udal-gaitasuna) (Eusko Jaurlaritza - Gobierno Vasco. Kultura eta Hizkuntza Politika Saila 2020, 39)¹⁹. Mapa horrek ondoren zehazten den informazioa eskaintzen du 3. gune hori ezaugarritzeko:

“Hirugarren gune soziolinguistikoko udalerrietan 496.134 pertsona bizi dira, EAEko biztanleria osoaren laurdena (% 24,1). Horietatik 316.976 dira euskaldunak (% 63,8), hau da, euskaldun guztien herena baino gehiago (% 37,5). Bizkaiko eta Gipuzkoako 90 udalerri daude hirugarren gune soziolinguistikoa. 20.000 biztanle baino gutxiagoko udalerriak dira, Durango, Zarautz, Arrasate eta Eibar izan ezik. Industria indartsua duten udalerriak dira horietako asko, tamaina ertainekoak eta komunikazio-ardatz nagusietan kokatuak.”

(Eusko Jaurlaritza - Gobierno Vasco. Kultura eta Hizkuntza Politika Saila 2020, 41).

Testuinguru horretan kokatzen da Eibar, hau da, 26.984 biztanleko udalerria da, industria-sare aktiboarekin.

Udalerriko **euskara-gaitasunaren** eta **lehen hizkuntzaren artean** aldea izatea ohikoa da, desberdintasun horretan islatzen baita euskarak izan duen irabazia azken 30-40 urte inguruan, hezkuntza-sistemaren eta helduen ikasketa-prozesuen bitartez. Eibarren ere, biztanleriaren % 54,4k euskara gaitasuna du eta horietatik % 39,6k lehen hizkuntza modura jaso du euskara (euskara edo euskara eta gaztelania batera); azpimarragarria da, beraz, bertako biztanleriaren parte oso esanguratsuak (% 14,8) euskara bigarren hizkuntza modura ikasi duela, hau da, euskararen ezagutzaren aldeko irabaziaz direla.

Era berean, **gaitasuna** eta **etxeko erabileraren** artean ere aldea izatea oso ohikoa da, izan ere, arestian esan bezala, etxeetan belaunaldi desberdinetako kideak elkartzen dira. Sarri asko, kide horiek euskara-gaitasun desberdina dute, edota horietako batzuk gaztelaniaz euskaraz baino errazago hitz egiten dute, eta, beraz, etxe askotan ez dira betetzen euskararen erabileran bereziki eragiten duten faktoreak: harreman-sarea eta erraztasuna (Aizpurua Espin 2018, 44).

Lehen hizkuntzaren eta **etxeko erabileraren** datuek gertutasun handiagoa izan ohi dute. Eibarren ere hala gertatzen da: lehen hizkuntza euskara edo euskara eta gaztelania dutenek biztanleriaren % 39,6 osatzen dute eta etxeko erabileran euskara edo biak erabiltzen dituztenak % 37,6.

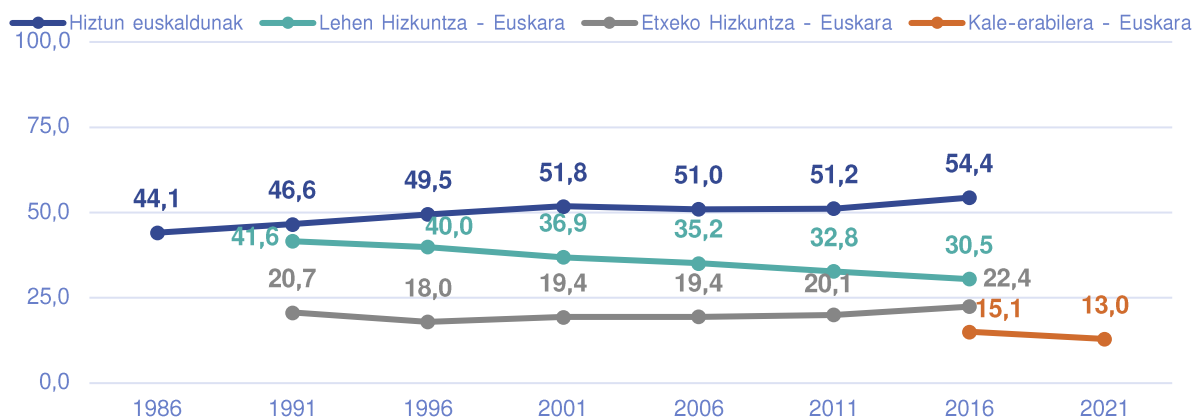
¹⁹ Herriko ezagutza-datuak ez ezik, lehen hizkuntzaren, etxeko erabileraren eta kale-erabileraren emaitza enpirikoetan oinarrituz, “Euskarak gaztelaniaz bezainbesteko presentzia (EG)” duen udalerrien multzoan kokatzen da (Sorolla Vidal, Altuna Zumeta, eta Larrea Mendizabal 2019, 24). Multzo soziolinguistikoko hori 2016ko Inkesta Soziolinguistikoko eta 2017-2018 urte bitartean egindako udal neurketen emaitzak aintzat hartuz osatu zen, “Euskararen erabilerarekin lotura duten faktoreak. Udalerri mailako analisia. Laburpena eta ondorioak” izeneko txostenean (Sorolla Vidal, Altuna Zumeta, eta Larrea Mendizabal 2019).

Nolanahi ere, azpimarratu behar da multzo horretako udalerrien batezbestekoetatik gorakoak direla Eibarko hizkuntza-gaitasunaren, lehen hizkuntzaren, etxeko erabileraren eta kale-erabileraren datuak (3.taula - Sorolla Vidal, Altuna Zumeta, eta Larrea Mendizabal 2019, 19).

5.3.2 Aldagai soziolinguistikoen bilakaera

Aztertzen ari garen aldagai soziolinguistikoen bilakaera ondorengo grafikoa eta taulan azter daiteke:

8. Grafikoa eta Taula. ALDAGAI SOZIOLINGUISTIKOEN ALDERAKETA. EUSKARA-GAITASUNA, LEHEN HIZKUNTZA, ETXEKO ERABILERA ETA EUSKARAREN KALE-ERABILERA. BILAKAERA. EIBAR, 1986-2021 (%)

	1986	1991	1996	2001	2006	2011	2016	2021
Hitztun euskaldunak	44,1	46,6	49,5	51,8	51,0	51,2	54,4	-
Lehen Hizkuntza - Euskara	-	41,6	40,0	36,9	35,2	32,8	30,5	-
Etxeko Hizkuntza - Euskara	-	20,7	18,0	19,4	19,4	20,1	22,4	-
Kale-erabilera - Euskara	-	-	-	-	-	-	15,1	13,0

Iturria. EUSTAT, Biztanleria eta Etxebizitzaren zentsua, 1986, 1991, 1996, 2001, 2006, 2011, 2016; Soziolinguistika Klusterra, Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, EIBAR, 2016, 2021.

Horrela, azpimarra daitezkeen datuak honako hauek dira:

- **Euskara-gaitasuna** hamar puntu igo da 1986tik 2016 urte bitartean Eibarren. Euskalduntze hori ordea, azkarra izan zen lehen hamar urteko epean, baina asko moteldu da azken 20 urteotan (hiru puntu igo da, hamar urteko epean aldaketarik gabe egon ondoren, 2001etik 2016 bitartean).
- **Lehen hizkuntzari** dagokionean, aldiz, beheranzko joera garbi bat nabarmentzen da: 1991etik 2016a bitartean 11 puntu jaitsi da euskara lehen hizkuntza modura jasotzen duten Eibarko biztanleen ehunekoa.
- **Etxeko hizkuntzaren datuei begiratuz**, ordea, oso egonkor dagoela esan daiteke, akaso, igoera baten joera nabaritzen delarik 2011 eta 2016 bitartean.
- **Kaleko euskararen erabilerak, testuinguru honetan**, bi puntuko jaitsiera izan du 2016tik 2021 urte bitartean (% 15,1 2016an % 13 2021ean).

Laburbilduz, esan daiteke euskalduntze prozesua Eibarren poliki izan arren gorantz doan bezala, eta etxeko erabilera mantentzen ari delarik ere, lehen hizkuntzaren ehunekoak nabarmen jaisten ari dela. Egoera motel xamar horretan behatu da kaleko euskararen erabileraren bi puntuko jaitsiera.

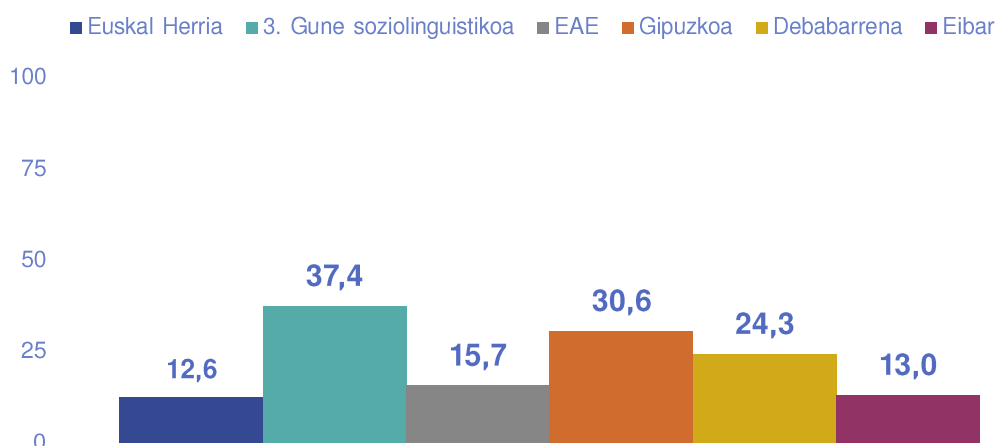
5.4 BESTE EREMU GEOGRAFIKOETAKO ERABILERA

5.4.1 Euskal Herria, herrialdea eta eskualdea

Ondorengo grafiko eta taulan, Euskal Herrian, Eibarri dagokion gune soziolinguistikoan (3. gunea), Euskal Autonomia Erkidegoan, Gipuzkoan, Debabarrenan eta Eibarren jasotako datuak bildu dira.

Eibarko euskararen erabilera (% 13,0) alderatzen diren eremuetan behatutakoak baino behetik dago, oro har: Euskal Herriko datu orokorretik oso hurbil (% 12,6), baina gainerako eremuetako erabilera-datutik behetik: 3. gune soziolinguistikoan % 37,4koa da euskararen erabilera, Euskal Autonomia Erkidegokoan % 15,7koa, Gipuzkoan % 30,6koa, eta, azkenik, Debabarrenean % 24,3koa (Altuna Zumeta, Iñarra Arregi, eta Basurto Arruti 2022). Beraz, esan daiteke, kokatuta dagoen gune geografiko zein soziolinguistikoetan jaso diren balioetatik nabarmen behetik dagoela Eibarko euskararen erabilera.

09. Grafikoa eta taula. ERABILERA, LAGINA ETA AKATS-TARTEA. HAINBAT EREMU GEOGRAFIKO, 2021 (%)

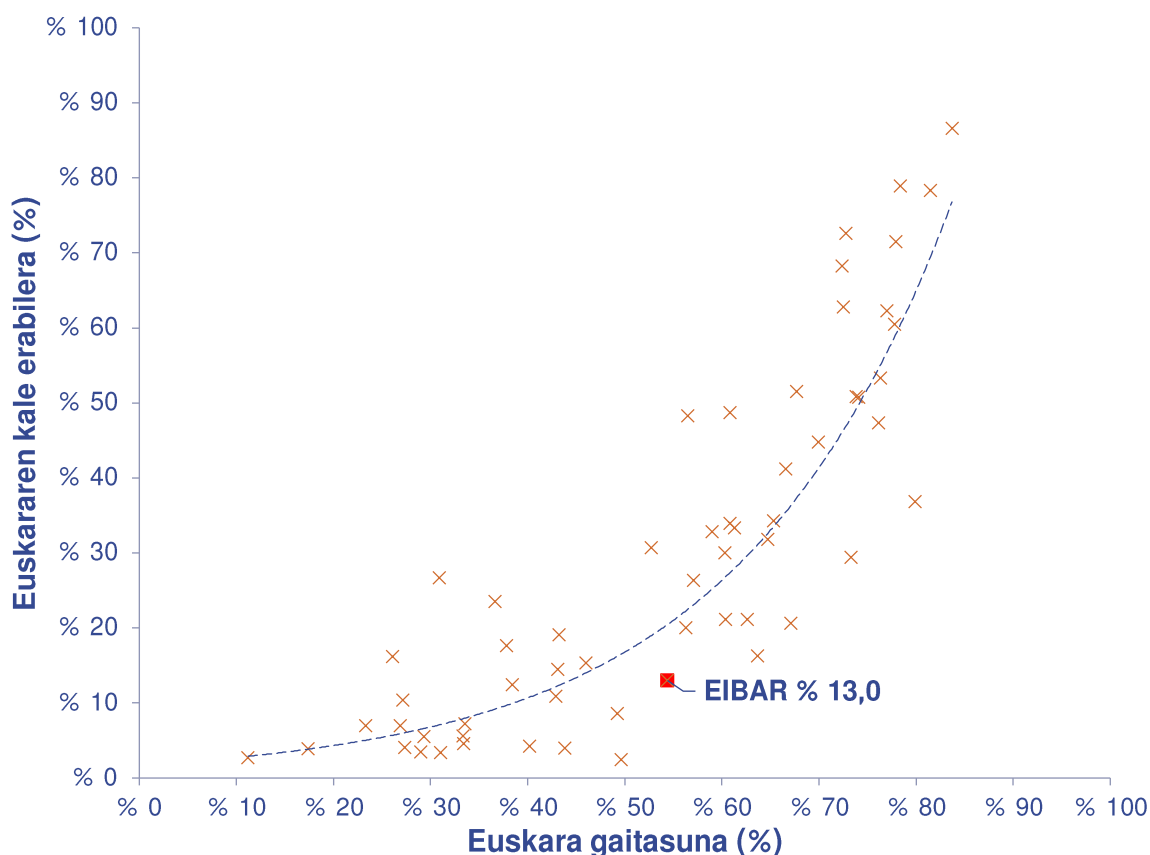

Eremua	Biztanleria	Lagina	Erabilera %	Akats-tartea %
Euskal Herria	3.136.258	603.497	12,6	0,3
3. Gune soziolinguistikoa ²⁰	540.115	210.105	37,4	1,3
EAE	2.178.619	489.073	15,7	0,3
Gipuzkoa	713.902	249.711	30,6	0,7
Debabarrena	43.697	23.178	24,3	0,6
Eibar	26.984	10.500	13,0	0,6
Iturria. Soziolinguistika Klusterra, Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, EIBAR 2021				

²⁰ 3. gune soziolinguistikoan sailkatzen dira %50 - %80 Euskaldun dentsitatea duten udalerriak (Eusko Jaurlaritza - Gobierno Vasco. Kultura eta Hizkuntza Politika Saila 2020).

5.4.2 Behatutako udalerrien kale-erabilera hizkuntza-gaitasunaren arabera

1. Irudia. HIZKUNTZEN ERABILERAREN KALE-NEURKETA EGINDAKO UDALERRIETAN EUSKARA-GAITASUNA ETA KALEKO ERABILERAREN ARTEKO ALDERAKETA. EIBAR, 2021 (%)

Aurreko irudian 2021eko edizioan Soziolinguistika Klusterrak berariaz egindako *Hizkuntzen erabileraren kale-neurketa berezietako* udalerri guztien euskararen erabilera-datua irudikatu da. Bertan, euskararen kale-erabilera eta udalerriko euskara-gaitasuna harremanetan jarri dira X eta Y ardatzetan.

Ikus daitezkeen bezala, joera garbia dago bi aldagai horien artean, esan nahi baita, zenbat eta euskara-gaitasun handiagoa izan, orduan eta euskararen kale-erabilera altuagoa nabari dela. Era berean, ordea, ikus daiteke harreman hori ez dela erabat lineala, izan ere, euskara-gaitasun berbera duten udalerri desberdinetan euskararen kale-erabileraren datuak oso ezberdinak izan daitezke.

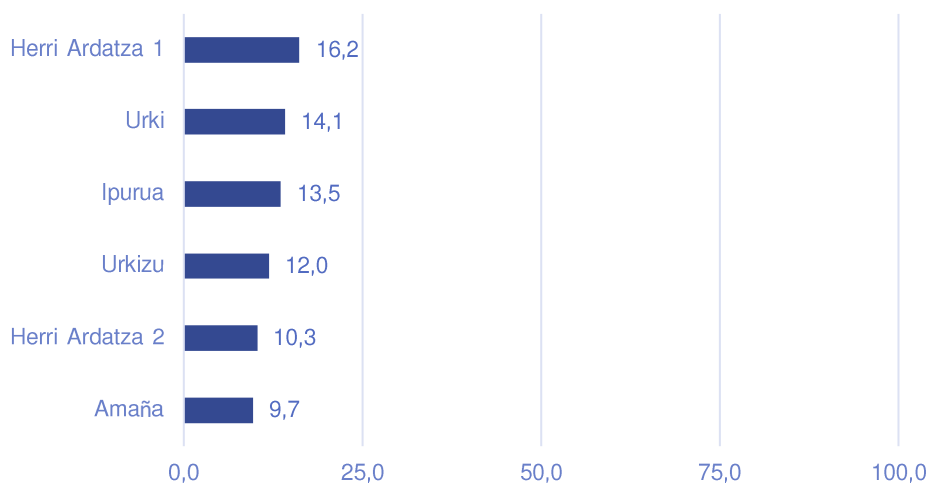
Behatu diren udalerriak kontuan izanda ikus daiteke Eibarren, euskara-gaitasunari erreparatuz (% 54,4), euskararen kaleko erabileraren datua (% 13,0) neurketa egindako udalerrietako datuen joera-marraren azpitik dagoela.

6 HIZKUNTZEN KALE ERABILERA, UDALERRIKO IBILBIDEETAN

6.1 DATU OROKORRAK, IBILBIDEETAN (2021)

Herriarrek kalean zer hizkuntza darabilten aztertzeko xedez, herrian bizitza soziala agerikoen den eremuetan egin ohi da behaketa. Eredu horiek zein izango diren zehazteko udalerriko harreman-gune nagusiak kokatzen dira, eta jarraitu beharreko ibilbideak identifikatzen dira, udaleko teknikariekin elkarlanean. Eibarko kasuan, sei ibilbide zehaztu dira. Ibilbide horietan jasotako datuak ondorengo grafiko eta taulan ikus daitezke:

10. Grafikoa eta taula. HIZKUNTZEN KALE ERABILERA IBILBIDEAREN ARABERA. EIBAR, 2021 (%)

	Amaña	Urkizu	Ipurua	Urki	Herri Ardatza 1	Herri Ardatza 2
Euskaraz	9,7	12,0	13,5	14,1	16,2	10,3
Gaztelaniaz	85,4	75,1	85,8	81,7	81,4	86,6
Frantsesez	0,2	0,2	0,2	0,0	0,0	0,1
Beste hizkuntzetan	4,8	12,8	0,5	4,2	2,4	3,0
GUZTIRA	100,0	100	100	100	100	100
<i>Lagina</i>	1.025	1.514	1329	1238	2.887	2.507
Iturria. Soziolinguistika Klusterra. Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, EIBAR 2021.						

Datuok aztertuta nabarmentzekoa da euskararen erabilera-datu altuenak Herri Ardatza 1-ean (% 16,2) eta Urkin (% 14,1) jaso direla. Ondoren, erabilera baxuagoa neurtu da Ipuruan (% 13,5) eta Urkizun (% 12,0). Azkenik, Herri Ardatza 2ko (%10,3) eta Amañako (%9,7) ibilbideetan neurtu dira erabilera-daturik apalenak.

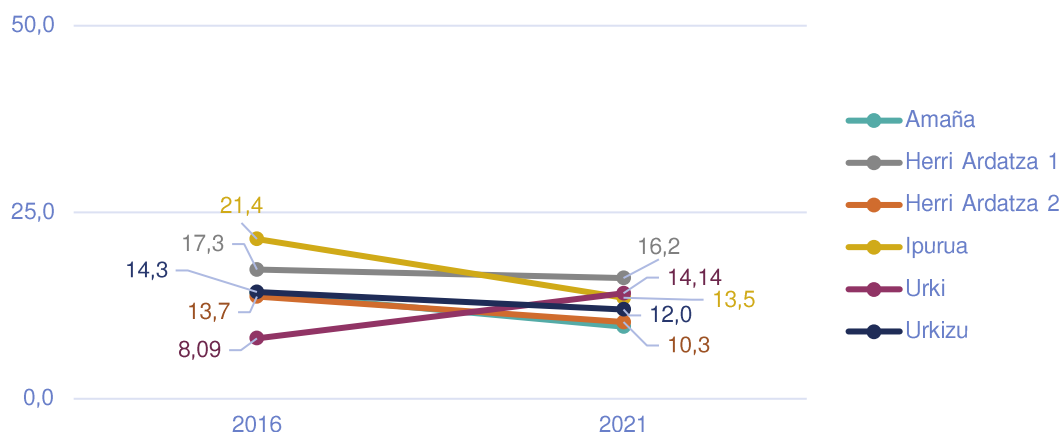
6.2 BILAKAERA (2016 – 2021)

Azken bost urteotan, joera ezberdinak topatu dira behatutako ibilbideetan, baina, oro har esan daiteke, 5.2 atalean aipatutako bi puntuko jaitsiera orokorra Eibarko ibilbide guztietan erabilera jaitsi izanaren emaitza dela, batean izan ezik, hain zuzen, Urkiko ibilbidean; ibilbide horretan sei puntuko igoera behatu da euskararen erabileran (% 8,1 2016an eta % 14,1 2021ean).

2016tik 2021 bitartean jasotako datuei zehazki erreparatuz honakoa azpimarra daiteke:

- **Puntu bat eta hiru arteko jaitsiera behatu da hiru ibilbidetan:** Herri Ardatza 1ean puntu batekoa (% 17,3tik % 16,2ra), Urkizun bi puntuko (% 14,3tik % 12ra), eta Herri Ardatza2ko ibilbidean hiru puntuko (% 13,7tik % 10,3ra).
- **Baina jaitsiera handiagoak behatu dira** Amañan (lau puntuko jaitsiera, % 14,2tik % 9,7ra), eta, bereziki, Ipuruan, ia zortzi puntuko izan baita jaitsiera (2016ko % 21,3tik 2021eko % 13,5era).

11. Grafikoa eta taula EUSKARAREN KALE ERABILERAREN BILAKAERA IBILBIDEKA. EIBAR, 2016-2021 (%)

Ibilbidea	2016	2021
Amaña	14,2	9,7
<i>Lagina</i>	1278	1025
Herri Ardatza 1	17,3	16,2
<i>Lagina</i>	1807	2.887
Herri Ardatza 2	13,7	10,3
<i>Lagina</i>	1876	2507
Ipurua	21,4	13,5
<i>Lagina</i>	1163	1329
Urki	8,1	14,1
<i>Lagina</i>	878	1238
Urkizu	14,3	12,0
<i>Lagina</i>	2076	1.514
Iturria. Soziolinguistika Klusterra. Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, EIBAR 2016, 2021.		

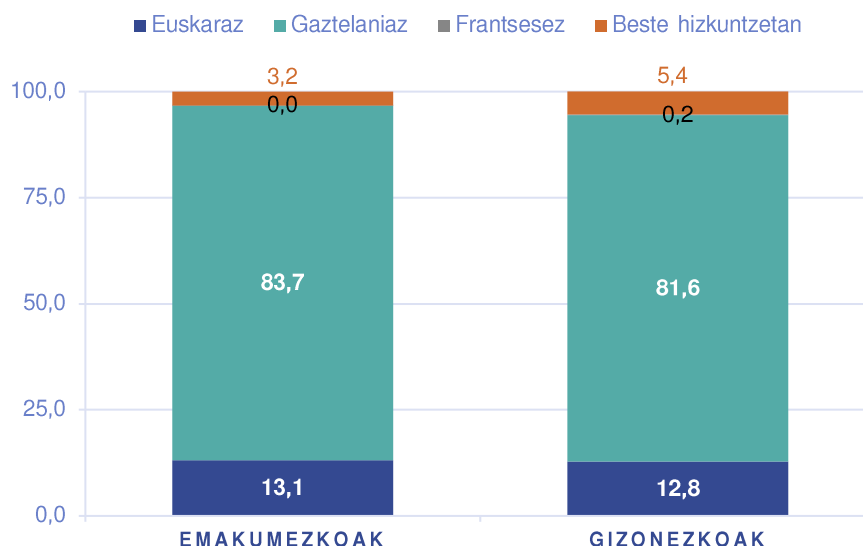
7 HIZKUNTZEN KALE ERABILERA, HIZTUNEN EZAUGARRIEN ARABERA

7.1 HIZKUNTZEN KALE-ERABILERA, SEXUAREN ARABERA (2021)

Jarraian, Eibarko kaleetako euskararen erabileraren berri ematen da sexu aldagaia kontuan hartuta, hots, hizketan ari direnak emakumezkoak ala gizonezkoak direnari erreparatuta.

Hamabigarren grafikoan eta taulan ikus daitekeenez, bi multzoetan antzekoa da euskararen erabilera, izan ere, hiru hamarreko aldea ez da aintzat hartzeko modukoa: % 13,1 emakumezkoen kasuan, eta % 12,8 gizonezkoenean da euskararen erabilera Eibarko kaleetan.

12. Grafikoa eta taula. HIZKUNTZEN KALE ERABILERA SEXUAREN ARABERA. EIBAR, 2021 (%)

	Emakumezkoak	Gizonezkoak
Euskaraz	13,1	12,8
Gaztelaniaz	83,7	81,6
Frantsesez	0,0	0,2
Beste hizkuntzetan	3,2	5,4
GUZTIRA	100,0	100,0
<i>Lagina</i>	5.614	4.886
Iturria. Soziolinguistika Klusterra. Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, EIBAR 2021.		

Joera hori, zertxobait aldentzen da Euskal Herriko joera nagusitik. Izan ere, ohikoa da emakumezkoek euskaraz gehiago egitea Euskal Herriko udalerrietan, hala baieztatu den moduan, azken neurketa nagusian ere (Altuna Zumeta, Iñarra Arregi, eta Basurto Arruti 2022), alegia, emakumezkoek adin guztietan zertxobait gehiago egiten dutela euskaraz, adinekoetan izan ezik. Beraz, aipagarria da, desberdintasun hori ez dela Eibarko kasuan behatu.

7.2 EUSKARAREN KALE-ERABILERAREN BILAKAERA, SEXUAREN ARABERA (2016 – 2021)

Bilakaerari dagokionez aipatu behar da 2016ko neurketan emakumezkoen erabilera-datuak gizonezkoenak baino altuagoak izan direla. Aldiz, 2021eko neurketan bi puntuko alde hori ia erabat neutralizatu da, erabilera-datu oso antzekoan geratzen direlarik.

Arestian esan bezala, datu hori Euskal Herrian orokorrean gertatzen denaren joerarekin ez dator bat, aldeak oro har zertxobait handitzen ari baitira.

13. Grafikoa eta taula. EUSKARAREN KALE ERABILERAREN BILAKAERA SEXUAREN ARABERA. EIBAR, 2016-2021 (%)

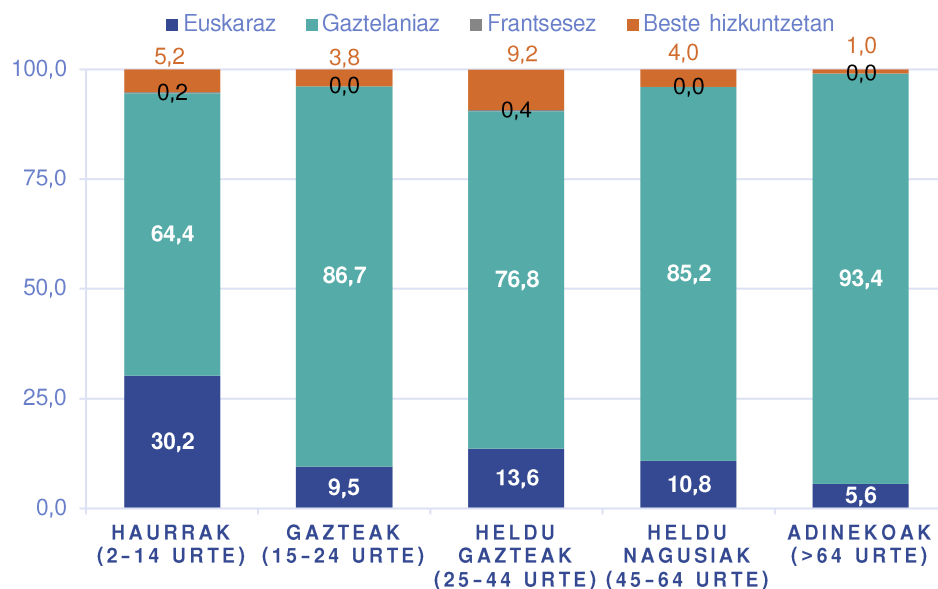
Sexua	2016	2021
Emakumezkoak	16,0	13,1
<i>Lagina</i>	5.090	5.614
Gizonezkoak	13,9	12,8
<i>Lagina</i>	3.988	4.886
Iturria. Soziolinguistika Klusterra. Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, EIBAR 2016-2021.		

7.3 HIZKUNTZEN KALE-ERABILERA, ADINAREN ARABERA (2021)

2021eko ikerketan, adinaren arabera datuen azterketan aldaketa metodologiko garrantzizko bat egin dugu. Aurreko edizio guztietan, datu-bilketan zein azterketan honako lau adin-talde hauetan banatu da biztanleria: haurrak (14 urte artekoak), gazteak (15-24 bitartekoak), helduak (25-64 bitartekoak) eta adinekoak (65 baino gehiago dituztenak). Bistan da banaketa horretan helduen taldeak biztanleriaren zatirik handiena hartzen duela, eta ezaugarri oso heterogeneoak dituzten azpitaldeak osatzen dutela. Hori horrela, 2021eko ikerketan, helduen taldea bi taldetan banatzea erabaki da, hain zuzen, honako hauetan: 25-44 urte arteko heldu gazteak eta 45-64 urte arteko heldu nagusiak.

Behin datuak aztertuz gero, Eibarren jasotako emaitzak 14. grafiko eta taulan bildu dira:

14. Grafikoa eta taula. HIZKUNTZEN KALE ERABILERA ADINAREN ARABERA. EIBAR, 2021 (%)

	Haurrak (2-14 urte)	Gazteak (15-24 urte)	Heldu gazteak (25-44 urte)	Heldu nagusiak (45-64 urte)	Adinekoak (>64 urte)
Euskaraz	30,2	9,5	13,6	10,8	5,6
Gaztelaniaz	64,4	86,7	76,8	85,2	93,4
Frantsesez	0,2	0,0	0,4	0,0	0,0
Beste hizkuntzetan	5,2	3,8	9,2	4,0	1,0
GUZTIRA	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Lagina	1.706	945	1.693	3.455	2.701
Iturria. Soziolinguistika Klusterra. Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, EIBAR 2021.					

Ikus daitekeen bezala, nabarmentzeko aldeak ageri dira adin desberdinetako biztanleek egiten duten euskararen erabilera-datuetan.

- **Haurrak dira, alde handiarekin, euskaraz gehien egiten dutenak Eibarren (% 30,2).** Ondoren, helduak datoz, heldu gazteek (% 13,6) heldu nagusiek baino (% 10,8) nabarmen gehiago egiten dutelarik euskaraz.
- **Haurren eta heldu gazteen euskararen erabilera** batezbestekoaren pare edo gaineratik kokatzen dira: haurrek % 30,2, heldu gazteek % 13,6, erabilera orokorra % 13.
- **Heldu nagusietan, gazteetan eta adinekoetan,** aldiz, euskararen erabilera batezbestekotik behera kokatzen da (% 10,8, % 9,5 eta % 5,6, hurrenez hurren).

Aipagarria da adinaren arabera euskararen erabileraren hurrenkera Eibarren eta Euskal Herriko datuei erreparatuta desberdintasunak ikus daitezkeela. Euskal Herri mailan adin-taldean erabileraren hurrenkera honakoa dela: haurrak, gazteak, helduak eta adinekoak (Altuna Zumeta, Iñarra Arregi, eta Basurto Arruti 2022); Eibarren, ordea, ez da horrela gertatzen, izan ere, gazteek helduek baino zertxobait gutxiago egiten dute euskaraz (% 9,5).

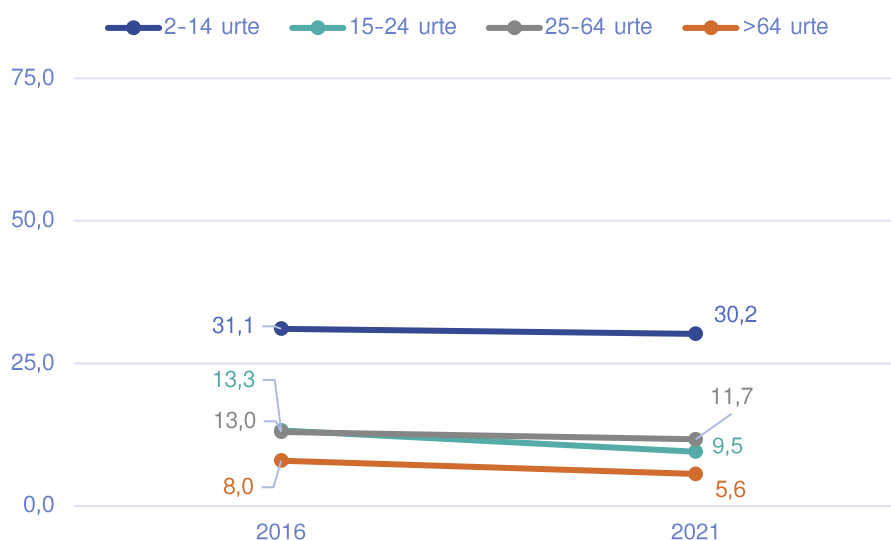
Laburbilduz, adinaren arabera euskararen erabilerari erreparatuta, esan daiteke erabilera altuena haurren artean behatu izana garrantzizkoa dela, baina talde horren eta gainerakoen artean sortzen den erabilera-arrakala bereziki handia dela ere azpimarratu behar da. Nolanahi ere, heldu gazteen eta heldu nagusien arteko diferentzia hori ere, esanguratsua da, erakuts baitezake, euskararen aldeko jarrera sendoagoa, ziur asko euren harreman sareetan haurren presentziak duen garrantziagatik.

7.4 EUSKARAREN KALE-ERABILERAREN BILAKAERA, ADINAREN ARABERA (2016 – 2021)

Euskararen kaleko erabilerak azken bost urteetan Eibarren izan duen jaitsiera (ikus 5.2 atala) adin guztietan nabaritu da, nahiz eta intentsitate desberdinarekin. Honela, euskararen erabilera:

- puntu bat inguru jaitsi da haurren artean (2016ko %31,1etik 2021eko %30,2ra) eta helduen artean (2016ko % 13tik 2021eko %11,7ra), eta
- bizpahiru puntuko jaitsiera adinekoen artean (2,4 puntu %8 2016an, %5,6 2021ean) eta gazteen artean hiru puntukoa (%13,1 2016an, %9,5 2021ean),

15. Grafikoa eta taula. EUSKARAREN KALE ERABILERAREN BILAKAERA ADINAREN ARABERA.EIBAR, 2016-2021 (%)

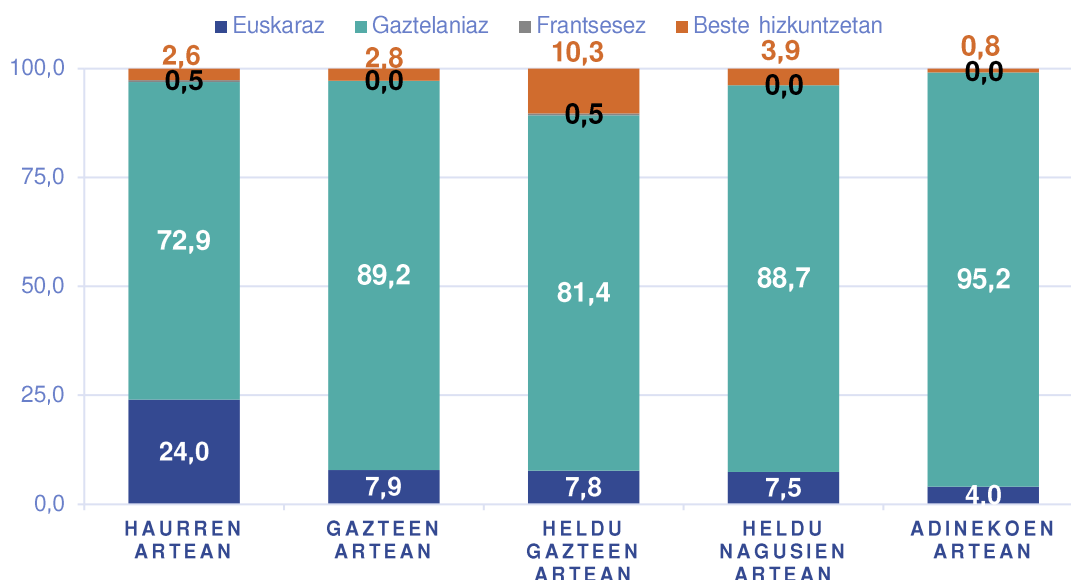
Adin-taldea	2016	2021
Haurrak (2-14 urte)	31,1	30,2
<i>Lagina</i>	1.725	1.706
Gazteak (15-24 urte)	13,3	9,5
<i>Lagina</i>	347	945
Helduak (25-64 urte)	13,0	11,7
<i>Lagina</i>	4.541	5.148
Adinekoak (>64 urte)	8,0	5,6
<i>Lagina</i>	2.465	2.701
Iturria. Soziolinguistika Klusterra. Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, EIBAR 2016, 2021.		

8 HIZKUNTZEN KALE ERABILERA, SOLAS- TALDEAREN OSAERAREN ARABERA

Berdin egiten al du jendeak euskaraz adin-tarte guztietako solaskideekin? Alderik ba al da haur eta nagusien artean, nahasita edo bananduta egonez gero? Ondorengo grafiko eta taulatan bi faktore horiek landu eta erakusten dira.

8.1 HIZKUNTZEN KALE-ERABILERA, ADIN-TALDE BEREKOAK ELKARTZEAN (2021)

16. Grafikoa eta taula. ADIN-TALDE BEREKOEN ARTEKO KALE ERABILERA. EIBAR, 2021 (%)

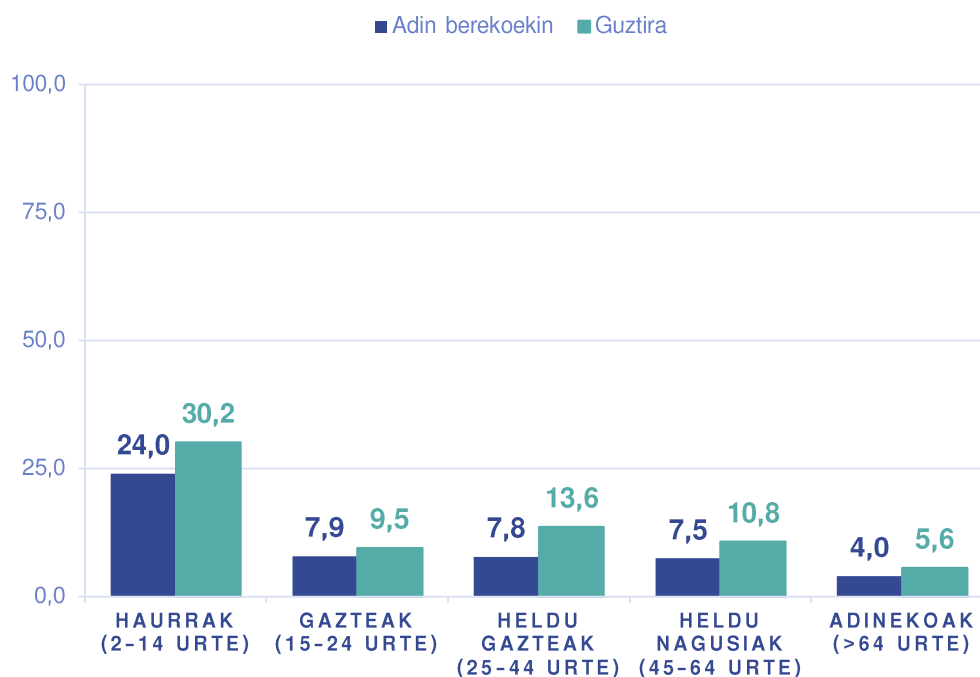
	Haurren artean	Gazteen artean	Heldu gazteen artean	Heldu nagusien artean	Adinekoen artean
Euskaraz	24,0	7,9	7,8	7,5	4,0
Gaztelaniaz	72,9	89,2	81,4	88,7	95,2
Frantsesez	0,5	0,0	0,5	0,0	0,0
Beste hizkuntzetan	2,6	2,8	10,3	3,9	0,8
GUZTIRA	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Lagina	654	743	975	2.208	2.002
Iturria. Soziolinguistika Klusterra. Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, EIBAR 2021.					

Aurreko grafiko eta taulan, adin-talde berekoen arteko solasaldietan zer hizkuntza erabiltzen den erakusten da. Bertan ikus daitekeenez, kale-erabilera orokorreko datuek erakutsi bezala, haurren artean behatzen da euskararen erabilera altuena (% 24), eta gainerakoek bereziki gutxiago egiten dute (baxuena adinekoen artean, % 4). Gazte zein heldu taldekoek euskararen erabilera oso antzekoa dute euren artean aritzen direnean, % 7ko inguruko erabilera.

Nolanahi ere, interesgarria da aztertzea alderik dagoen adin-bereko eta adin desberdinetako taldeetan egiten den euskararen erabilerekin.

Ondorengo taula eta grafikoan erkatu dira, hain zuzen, bi datu horiek, adinez adin:

17. Grafikoa eta taula. ADIN-TALDE BEREKOEN ARTEKO KALE ERABILERA eta ADINAREN ARABERAKO DATU OROKORRAK. ERKAKETA. EIBAR, 2021 (%)

Euskaraz	Haurrak (2-14 urte)	Gazteak (15-24 urte)	Heldu gazteak (25-44 urte)	Heldu nagusiak (45-64 urte)	Adinekoak (>64 urte)
Adin berekoekin	24,0	7,9	7,8	7,5	4,0
<i>Lagina</i>	654	743	975	2.208	2.002
Guztira	30,2	9,5	13,6	10,8	5,6
<i>Lagina</i>	1.706	945	1.693	3.455	2.701
Iturria. Soziolinguistika Klusterra. Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, EIBAR 2021.					

Aurreko grafikoan eta taulak erakusten duenez, Eibarren adin guztietan nabarmendu dira aldeak euskararen erabileran, taldea osatzen duten solaskideak adin berekoak edo adin desberdinetakoak izan. Esan daiteke, beraz, badagoela arau sozial moduko bat euskaraz hitz egiten dutenen artean, indartzen duena, adin desberdinetako kideekin euskaraz egitea (haurrak adinekoekin edo heldu gazteekin haurrekin, esate baterako). Esan behar da arau moduko hori, (adin desberdinetako solasaldietan euskararen aldeko joera handiagoa izatea) ohikoa dela Euskal Herriko udalerrri gehienetan, bereziki haurren eta heldu gazteen arteko elkarriketetan, hots, haurrek nagusiekin solasean zertxobait gehiago egiten dutela eurak bakarrik daudenean baino, eta alderantziz.

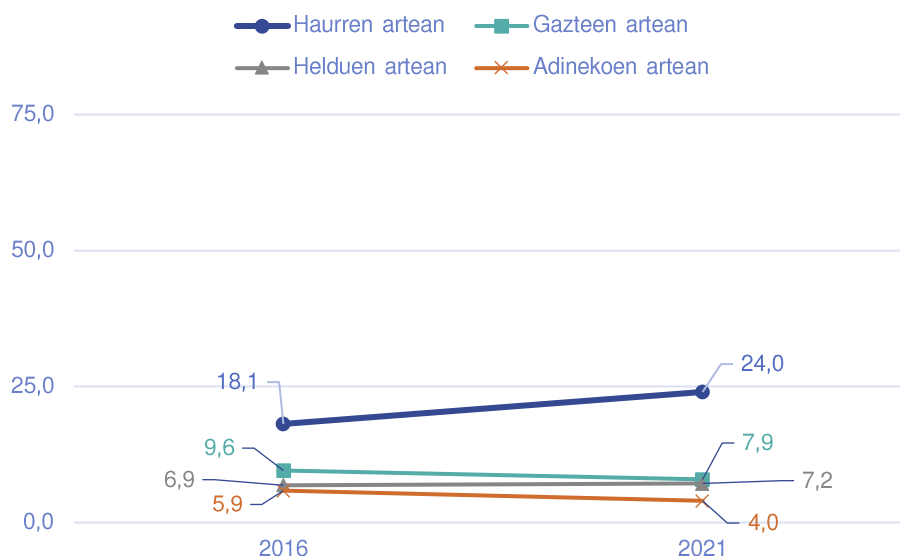
8.2 EUSKARAREN KALE-ERABILERAREN BILAKAERA, ADIN-TALDE BEREKOAK ELKARTZEAN (2016 – 2021)

Jarraian, adin berekoen euskararen kale-erabileraren bilakaera aztertzen da.

Adin-talde bereko euskararen erabileraren bilakaerak aztertuz aipagarria da haurren arteko erabileran behatutako igoera, sei puntuko igoera 2016ko % 18,1etik 2021eko % 24ra. Helduen arteko erabileran, aldiz, ez da aldaketarik ikusi, izan ere, % 6,9tik % 7,2rako aldea txikiegia baita igoera bezala hartzeko.

Aldiz, bi puntu inguruko jaitsiera behatu da gazteen eta adinekoen erabileran adin-tarte berekoen artean: % 9,6tik % 7,9ra gazteen kasuan eta % 5,9tik % 4,0ra adinekoen artean.

18. Grafikoa eta taula. EUSKARAREN KALE ERABILERAREN BILAKAERA ADIN-TALDE BEREKOEN ARTEAN. EIBAR, 2016-2021 (%)

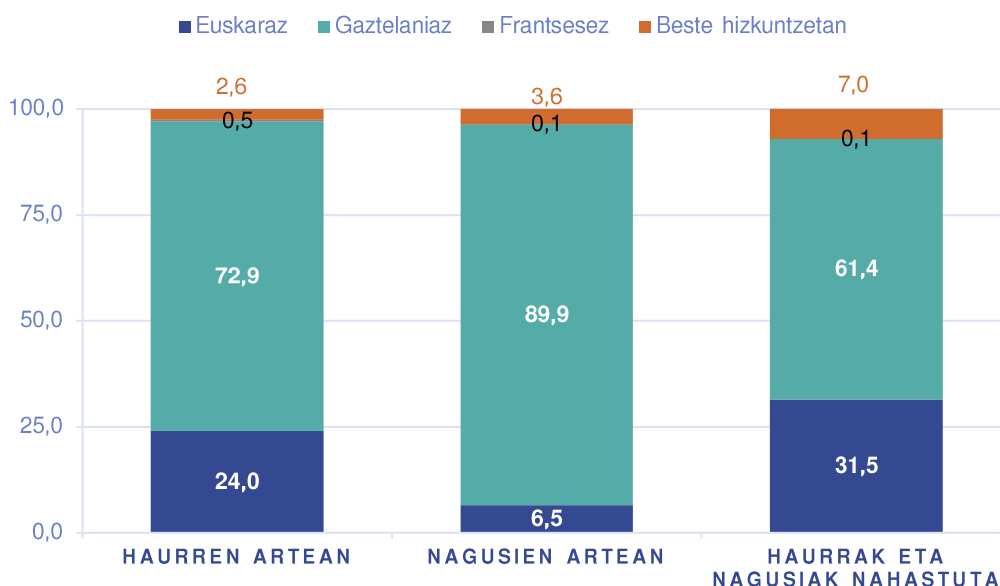
%	2016	2021
Haurren artean	18,1	24,0
<i>Lagina</i>	662	654
Gazteen artean	9,6	7,9
<i>Lagina</i>	282	743
Helduen artean	6,9	7,2
<i>Lagina</i>	2.949	3.489
Adinekoen artean	5,9	4,0
<i>Lagina</i>	1.789	2.002
Iturria. Soziolinguistika Klusterra. Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, EIBAR 2016, 2021.		

8.3 HIZKUNTZEN KALE-ERABILERA, HAURREN PRESENTZIAREN ARABERA (2021)

Jarraian, haurren presentziak euskararen erabileran duen eragina erakusten da.

19. grafiko eta taulan ikus daitekeenez, haur eta nagusiak nahastuta daudenean jasotzen da euskararen erabilera altuena Eibarren (% 31,5). Aldiz, haurrak bakarrik daudenean baxuagoa da erabilera hori (% 24). Era berean, nagusiak bakarrik daudenean, hots haurren presentziarik gabe, euskararen erabilera nabarmen baxuagoa da (% 6,5). Azpimarratu behar da, beraz, talde nahasietan, haurren eta helduek elkar eragiten diotela euskaraz gehiago hitz egin dezaten, eragin hori bereziki handiagoa izanik helduengan.

19 Grafikoa eta taula. HIZKUNTZEN KALE ERABILERA HAURREN PRESENTZIAREN ARABERA. EIBAR, 2021 (%)

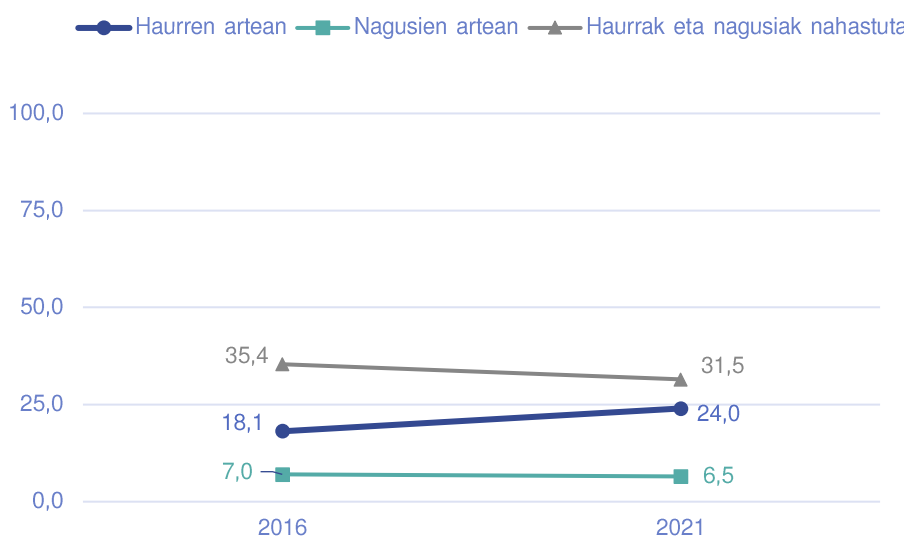

	Haurren artean	Nagusien artean	Haurrak eta nagusiak nahastuta
Euskaraz	24,0	6,5	31,5
Gaztelaniaz	72,9	89,9	61,4
Frantsesez	0,5	0,1	0,1
Beste hizkuntzetan	2,6	3,6	7,0
GUZTIRA	100,0	100,0	100,0
<i>Lagina</i>	654	7.596	2.250
Iturria. Soziolinguistika Klusterra. Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, EIBAR 2021.			

8.4 EUSKARAREN KALE-ERABILERAREN BILAKAERA, HAUREN PRESENTZIAREN ARABERA (2016 – 2021)

Ondorengo grafiko eta taulan, haurren presentziak euskararen erabileran izan duen eraginaren bilakaera erakusten da.

20. Grafikoa eta taula. EUSKARAREN KALE ERABILERAREN BILAKAERA HAUREN PRESENTZIAREN ARABERA. EIBAR, 2016-2021 (%)

Haurren Presentzia	2016	2021
Haurren artean	18,1	24,0
<i>Lagina</i>	662	654
Nagusien artean	7,0	6,5
<i>Lagina</i>	6105	7596
Haurrak eta nagusiak nahastuta	35,4	31,5
<i>Lagina</i>	2311	2250
Iturria. Soziolinguistika Klusterra. Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, EIBAR 2021.		

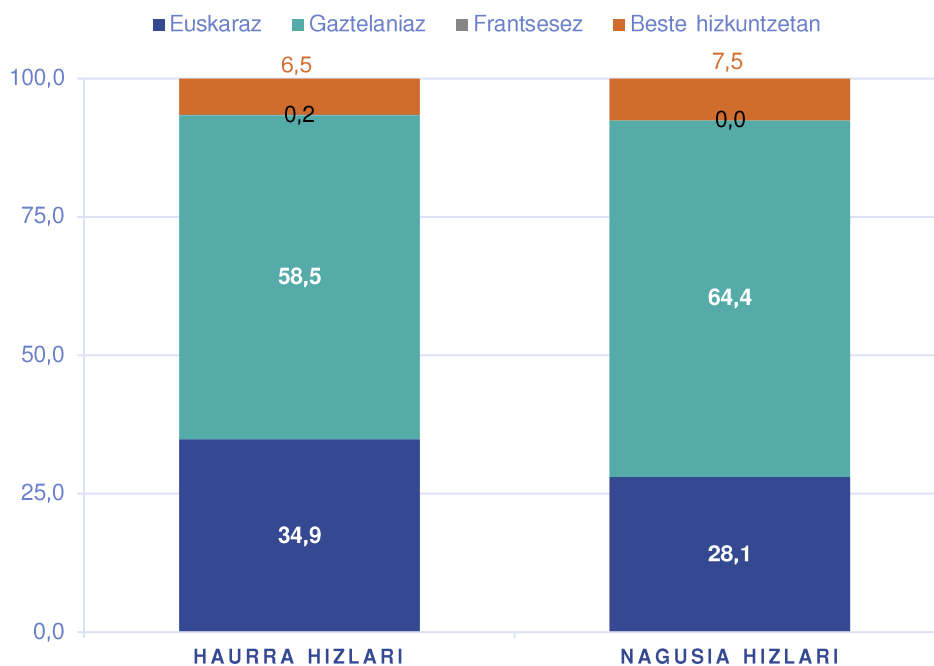
Haurren presentziaren araberako bilakaerari dagokionez azpimarratzekoa da, soilik, haurrez osatutako taldeetan euskararen erabilerak gora egin duela 2016tik 2021era (sei puntuko igoera % 18,1rik % 24ra), aurrez aipatu moduan.

Nagusiak bakarrik daudenean, ordea, erabilera ez da modu esanguratsuan aldatu, izan ere, esan daiteke puntu erdiko jaitsiera joera bat adierazten duela jaitsiera esanguratsua baino gehiago (% 7tik % 6,5eko aldea). Haurrez eta helduez osatutako taldeetan, alabaina, euskararen erabileraren jaitsiera kontuan hartzeko modukoa izan daiteke: 2016ko % 35,4tik 2021eko % 31,5ra.

8.5 HIZKUNTZEN KALE-ERABILERA, HAURRA ALA NAGUSIA HITZ EGITEN ARI DEN (2021)

Atal honetan, haurrez eta nagusiez osatutako elkarriketak hartuko dira kontuan soilik. Ondorengo taulan, talde horietako solasaldietan hitz egiten ari dena haurra ala nagusia izateak euskararen presentzian duen eragina erakusten da.

21. Grafikoa eta taula. HAUR-NAGUSI TALDEETAKO KALE ERABILERA, HAURRA ALA NAGUSIA HITZ EGITEN. EIBAR, 2021 (%)

	Haurra hizlari	Nagusia hizlari
Euskaraz	34,9	28,1
Gaztelaniaz	58,5	64,4
Frantsesez	0,2	0,0
Beste hizkuntzetan	6,5	7,5
GUZTIRA	100,0	100,0
<i>Lagina</i>	1.142	1.108
Iturria. Soziolinguistika Klusterra. Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, EIBAR 2021.		

Ikus daitekeenez, haur eta nagusien arteko solasaldietan, haurra hitz egiten ari denean erabilera % 34,9koa da, eta nagusia denean hitz egiten ari dena, aldiz, % 28,1koa. Beraz, datuek berresten dute Eibarren haurrek euskaraz hitz egiteko joera handiagoa dutela, nabarmen, nagusiek baino, Euskal Herriko udalerrri gehienetan ohikoa den moduan.

9 HIZKUNTZEN KALE ERABILERA, UDALERRIKO GIRO DESBERDINETAN

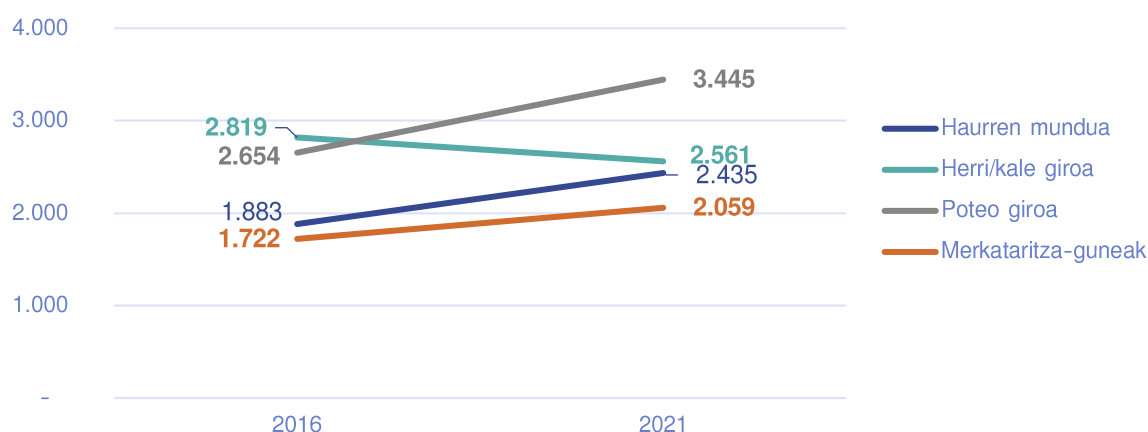
Txosten honen laugarren atalean zehaztu den bezala (ikus 4.2 atala), Eibarko neurketa orokorraren datuak herriko harreman-mota edo giro sozialen arabera aztertu nahi izan dira, hain zuzen, aurreko neurketan (2016an) egin zen bezala. Arestian esan bezala, gune sozial horiek modu honetan sailkatu ditugu: *haurren mundua*, *merkataritza-eremuak*, *poteoko giroa* eta *herri edo kale giroa*²¹.

Atal honetan, gune horien arabera aztertutako datuek eman dituzten emaitzak aurkeztuko dira.

9.1 LAGINAREN BILAKAERA

Aurrez, ordea, komenigarria da aztertzea alderatuko diren bi neurketetan, gune sozial bakoitzean jasotako laginen bilakaera zein izan den. Ondorengo grafikoan eta taulan zehazten dira datu horiek:

22. Grafikoa eta taula. LAGINAREN BILAKAERA, GIRO DESBERDINETAKO GUNETAN. EIBAR, 2016-2021 (%)

	2016	2021
Haurren mundua	1.883	2.435
Herri/kale giroa	2.819	2.561
Poteo giroa	2.654	3.445
Merkataritza-guneak	1.722	2.059
GUZTIRA LAGINA	9.078	10.500

Iturria. Soziolinguistika Klusterra. Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, EIBAR 2016, 2021.

Kontuan izan behar da, era berean, ikerketaren diseinu berberari jarraiki, bi neurketetan neurraldiko ordu-kopuru berebean egin direla datu-bilketak: 12 ordu gune bakoitzean, 48 ordu, orotara (ikus 4.2 atala). Azpimarratu behar da, guztira lagina handiagoa izan dela 2021eko neurketan (10.500 solaskide) 2016akoan baino (9.078), kalean jende gehiago topatu dela

²¹ Ikus 4.2.2 atalean gune horietako neurraldien banaketaren diseinu zehatza.

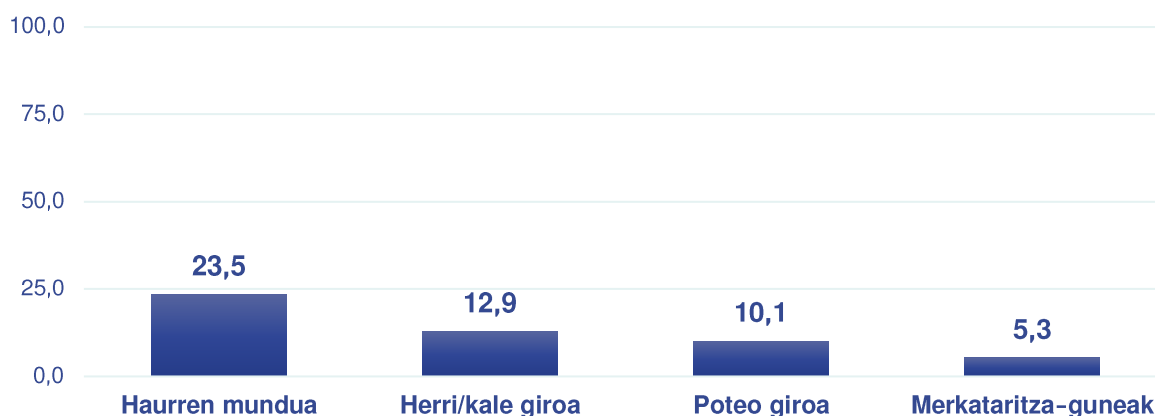
aurtengo neurketan, Euskal Herriko neurketa nagusian gertatu den bezala (ikus txosten honetako 4.4 atala).

Lagin handiagoa islatzen da hiru gunetan izandako laginen igoeretan 2021ean 2016ko ikerketakoekin alderatuta, hain zuzen, *haurren mundua* bezala definitu dugun ibilbidean, *merkataritza-gunean* eta *poteoko giroko* ibilbidean. Aldiz, *herriko giroan* bildutako lagina txikiagoa izan da.

9.2 EUSKARAREN ERABILERA UDALERRIKO GIRO DESBERDINETAN. EIBAR 2021

Eibarko neurketa orokorraren datuak herriko harreman-mota edo giro sozialen arabera aztertuta ondoren azaltzen diren datuak jaso dira

23. Grafikoa eta taula. EUSKARAREN KALE-ERABILERA GIRO DESBERDINETAKO GUNEETAN. EIBAR, 2021 (%)

2021	Haurren mundua	Herri/kale giroa	Poteo giroa	Merkataritza-guneak	Erabilera orokorra
Euskaraz	23,5	12,9	10,1	5,3	13,0
Lagina	2.435	2.561	3.445	2.059	10.500

Iturria. Soziolinguistika Klusterra. Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, EIBAR 2021.

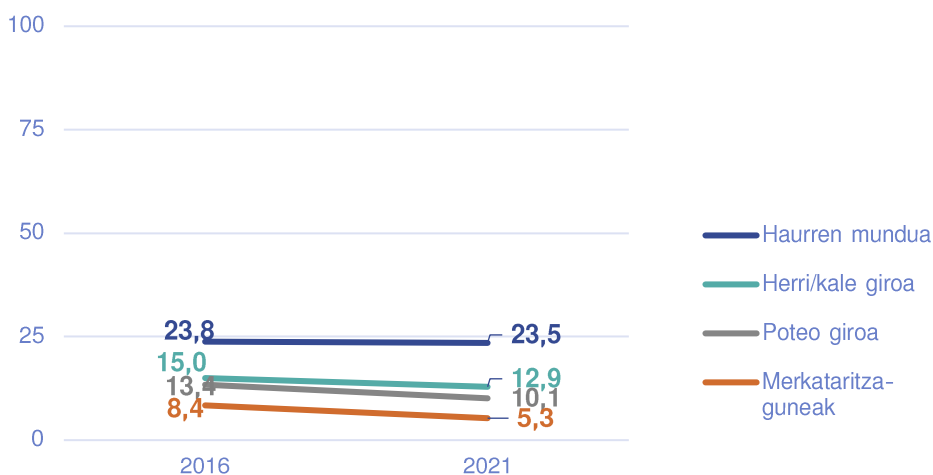
Datuek erakusten duten bezala, *haurren mundua* bezala zehaztu dugun ibilbide eta neurraldietan behatu da euskararen erabilera handiena, alde handiarekin gainera, % 23,5ekoa izan baita euskararen kaleko erabilera giro horretako ibilbideetan, eta horren erdikoa eta gutxiagokoa gainerako girokoetan.

Alegia, baxuagoa izan da euskararen erabilera, *Herri* edo *kaleko giroa* biltzen duen neurraldietan (% 12,9), zerbait txikiagoa *poteo girokoetan* (% 10,1) eta, azkenik, nabarmentzekoa da erabilera *merkataritza-guneko* neurraldietan behatu den euskararen erabilera baxua (% 5,3).

Beraz, kasu honetan ere, azpimarratu behar da haurren presentziak duen garrantzia euskararen kaleko erabilera handiagoa izan dadin; esan daiteke, gainerako beste edozein gunetan egiten denaren halako bi gutxienez egiten dela *haurren mundua* modura definituriko horietan.

9.3 EUSKARAREN ERABILERA UDALERRIKO GIRO DESBERDINETAN. EIBAR. BILAKAERA 2016- 2021

24. Grafikoa eta taula. EUSKARAREN KALE-ERABILERA GIRO DESBERDINETAKO GUNEETAN. EIBAR, BILAKAERA 2016-2021 (%)

	2016	2021
Haurren mundua	23,8	23,5
<i>Lagina</i>	1.883	2.435
Herri/kale giroa	15,0	12,9
<i>Lagina</i>	2.819	2.561
Poteo giroa	13,4	10,1
<i>Lagina</i>	2.654	3.445
Merkataritza-guneak	8,4	5,3
<i>Lagina</i>	1.722	2.059
GUZTIA	15,1	13,0
<i>Lagina</i>	9.078	10.500
Iturria. Soziolinguistika Klusterra. Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, EIBAR 2016, 2021.		

Datuek erakusten dutenez, azken bost urteotan Eibarren gertaturiko euskararen erabilera orokorraren jaitsiera (2016ko % 15,1etik 2021eko % 13,0ra) giro guztietan gertatu da, *haurren mundua* deituriko gunean izan ezik; izan ere, aipagarria da bertan, erabilera bere horretan mantendu dela (2016an % 23,8, 2021ean % 23,5).

Esan bezala, gainerako hiru gunetan euskararen erabileran jaitsiera behatu da, hiru puntu inguruko jaitsiera hiru kasutan.

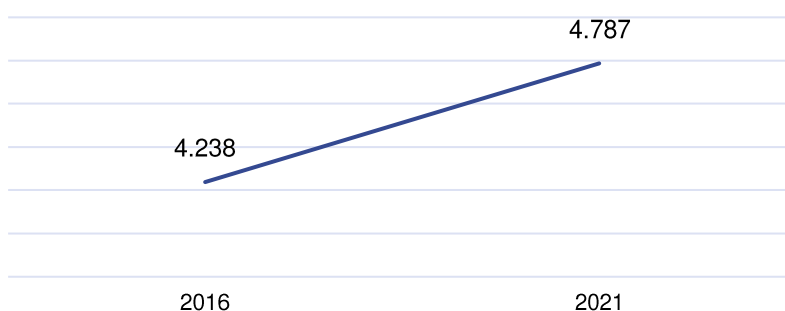
10 HIZKUNTZEN KALE ERABILERA, GAZTEEN GUNEETAN

Txosten honen laugarren atalean zehaztu den bezala (ikus 4.2 atala) Eibarko neurketa orokorraz gain, bigarren behaketa, datu-bilketa eta azterketa bat egin da *gazte-gune* bezala definiturikoa, 2016ko neurketan egindako diseinuari jarraiki. Hala, bi neurketetako datuak kontrastean jarritz, erabileraren bilakaeraren berri izan dugu. Atal honetan, gune horien arabera emaitzak aztertuko dira.

10.1 LAGINAREN BILAKAERA

Eibarko gazteen guneetako 4.787 solaskideren hizkuntza-erabilera behatu da. Interesgarria da lagin hori 2016an egindako neurketan jasotakoarekin alderatzea. Ondorengo grafikoan bi datu horien arteko bilakaera ikus daiteke.

25. Grafikoa eta taula. LAGINAREN BILAKAERA. GZTEEN GUNEAK. EIBAR, 2016-2021 (%)

	2016	2021
Biztanleria	26.519	26.984
Lagina	4.238	4.787
Biztanleriaren %	16,0	17,7
Iturria. Soziolinguistika Klusterra. Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, EIBAR 2021.		
Iturria. EUSTAT, 2021		

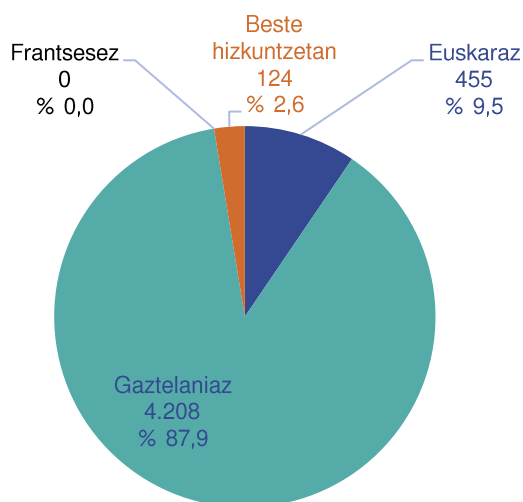
Kontuan izan behar da bi neurketetan neurraldi ordu-kopuru berebieran egin direla datu-bilketak, 12 ordutan bi kasuetan. Halere, 2021eko lagina handiagoa izan da aurreko neurketarekin alderatuta: (2016ko lagina 4.238 solaskide, 2021ekoan 4.787), neurketa orokorrean gertatu bezala. Horrek, zalantzarik gabe, sendotasun handiagoa ematen dio neurketari, akats-tartea txikiagoa delako.²²

²² 2016an gazte-gunean egindako neurketan laginaren akats-tartea $\pm$ % 2,5koa izan zen (lagina 4.238); 2021an, akats-tartea $\pm$ % 1,4koa izan da (lagina 4.787), % 95,0ko konfiantza-mailan.

10.2 HIZKUNTZEN KALE ERABILERA GAZTEEN GUNEETAN

Ikerketa-garaian, Eibarko gazteen gunean topatutako 10 lagunetik bat inguru euskarazko elkarrizketatan ari zen (zehazki, % 9,5). Gainerakoak gaztelaniazko (% 87,9) eta beste hizkuntza batzuetako elkarrizketatan ari ziren (% 2,6).

26. Grafikoa eta Taula: HIZKUNTZEN KALE ERABILERA GAZTEEN GUNEETAN. EIBAR, 2021 (%)

Hizkuntza	Lagina	Erabilera %
Euskaraz	455	9,5 ²³
Gaztelaniaz	4.208	87,9
Frantsesez	0	0,0
Beste hizkuntzetan	124	2,6
GUZTIRA	4.787	100,0
Iturria. Soziolinguistika Klusterra. Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, EIBAR 2021.		

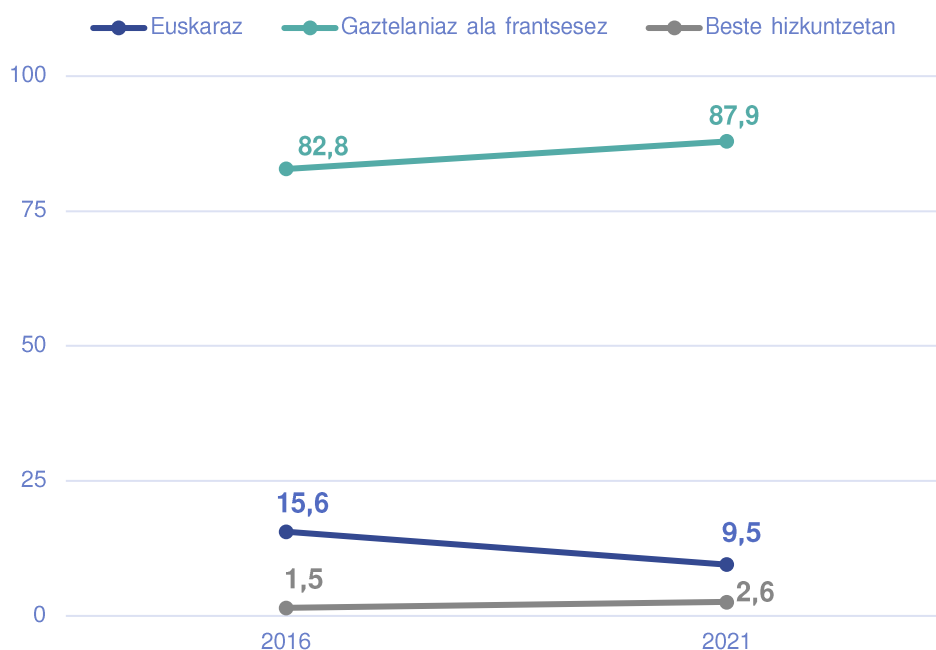
Aipagarria da, kasu honetan, *gazte gunean* bildutako datuek udalerri mailako behaketa nagusian baino erabilera baxuagoa behatu dela (% 13koa izan da Eibarko euskararen erabilera orokorra).

²³ Gogoratu behar da gazte-gunean egindako neurketan laginaren akats-tartea $\pm$ % 1,4koa izan dela (lagina 4.787), % 95,0ko konfiantza-mailan.

10.3 BILAKAERA (2016 – 2021)

Eibarko gazteen gunean, 2021eko neurketa gune honetan egin den bigarrena da (2016an hasi eta bost urteko tartearekin errepikatu da); jarraian, epe horretan euskararen erabilerak izan duen bilakaera erakusten da.

27. Grafikoa eta taula. EUSKARAREN KALE ERABILERAREN BILAKAERA. GAZTEEN GUNEA.
EIBAR, 2016-2021 (%)

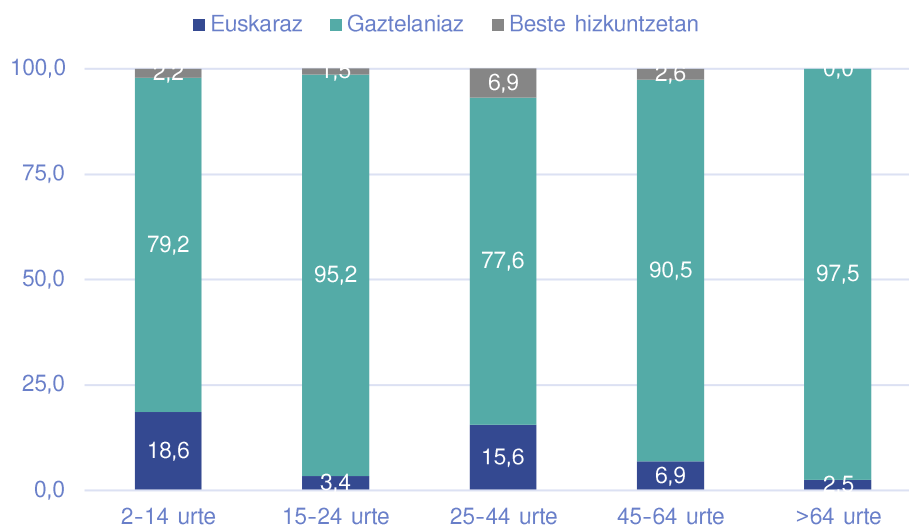
	2016	2021
Euskaraz	15,6	9,5
Gaztelaniaz ala frantsesez	82,9	87,9
Beste hizkuntzetan	1,5	2,6
GUZTIRA	100,0	100,0
<i>Lagina</i>	4.238	4.787
Iturria. Soziolinguistika Klusterra. Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, EIBAR 2021.		

Goiko grafiko eta taulan ikus daitekeenez, gazteen guneko euskararen kale-erabileran oso kontuan izateko sei puntuko jaitiera nabaritu da, 2016ko % 15,6etik 2021eko % 9,5era jaitsi baita; beste hizkuntzen erabileran puntu bateko igoera egon da, eta gaztelaniaren erabilerak bost puntu egin du gora.

10.4 HIZKUNTZEN KALE ERABILERA, HIZTUNEN EZAUGARRIEN ARABERA, GAZTEEN GUNEAK ADINKA

Azpimarratu behar da *gazte-gune* bezala definitu dugun ibilbideetan, ez direla gazteak soilik ibiltzen. Alta, ondorengo grafikoan eta taulan ikus daitekeenez, gune horietan, adin desberdinetako solaskideak dabilta kalean. Izan ere, oso kontuan hartzekoa da, hala aurreikusi ez bazen ere, solaskide-kopuru txikiena gazteena dela (620 solaskide); bertan ere, helduen presentzia da garrantzizkoena (heldu nagusiak 1.466 eta heldu gazteak 784), haurren eta adinekoen presentziak ere oso esanguratsuak dira (1.007 eta 910 solaskide, hurrenez hurren). Beraz, arestian esan bezala, *gazte-gune* bezala definituriko gune horietan ere, gainerako adin-taldeetako biztanleak ere badira.

28. Grafikoa eta Taula: HIZKUNTZEN KALE ERABILERA ADINAREN ARABERA GAZTEEN GUNEETAN. EIBAR, 2021(%)

	2-14 urte	15-24 urte	25-44 urte	45-64 urte	>64 urte
Euskaraz	18,6	3,4	15,6	6,9	2,5
Gaztelaniaz	79,2	95,2	77,6	90,5	97,5
Beste hizkuntzetan	2,2	1,5	6,9	2,6	0,0
GUZTIRA	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Lagina	1.007	620	784	1.466	910
Iturria. Soziolinguistika Klusterra. Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, EIBAR 2021.					

Euskararen erabilerari dagokionean, kasu honetan ere, ikerketa orokorrean jasotako hurrenkera antzekoak bildu dira. Zehazki honakoak azpimarratu behar dira:

- **Euskararen erabilera oso desberdina da adin-taldeetan. Haurrak dira euskaraz gehien egiten dutenak (% 18,6), eta heldu gazteen erabilera haurrenera hurbiltzen da (% 15,6) hiru puntuko aldearekin bada ere.**

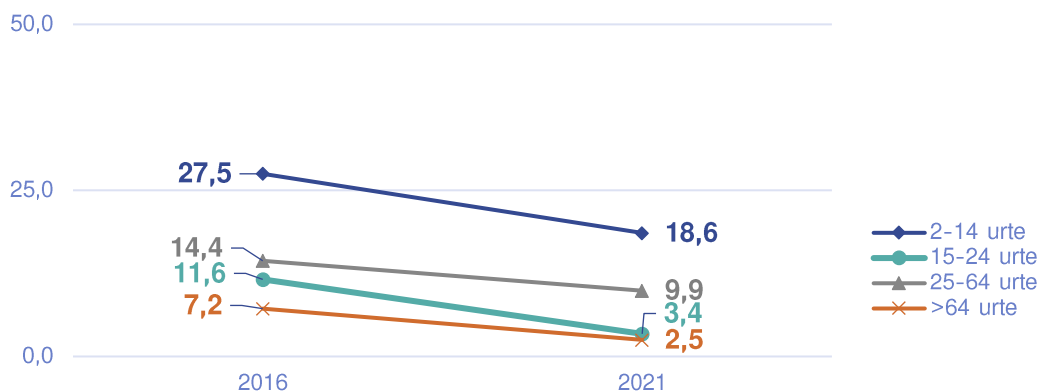
- **Gainerakoen euskararen erabilera nabarmen baxuagoa da:** heldu nagusien erabilera % 6,9koa da, gazteen erabilera % 3,4koa eta adinekoen erabilera % 2,5koa.

Beraz, esan behar da, *gazteen gune* bezala definitu dugun ibilbidean, gazteen euskararen erabilera, gaur-gaurkoz, bereziki txikia dela.

10.5 HIZKUNTZEN KALE ERABILERA, HIZTUNEN EZAUGARRIEN ARABERA, GAZTEEN GUNEA ADINKA. BILAKAERA

Gazteen guneko euskararen erabilera adinaren arabera bilakaera aztertzen da ondorengo grafikoan eta taulan.

29. Grafikoa eta Taula: HIZKUNTZEN KALE ERABILERA ADINAREN ARABERA GAZTEEN GUNEETAN. EIBAR, BILAKAERA 2016-2021(%)

	2016	2021
2-14 urte	27,5	18,6
<i>Lagina</i>	908	1.007
15-24 urte	11,6	3,4
<i>Lagina</i>	441	620
25-64 urte	14,4	9,9
<i>Lagina</i>	2.114	2.250
>64 urte	7,2	2,5
<i>Lagina</i>	775	910
GUZTIRA (Gazteen guneak)	15,6	9,5
<i>Lagina</i>	4.238	4.787

Iturria. Soziolinguistika Klusterra. Hizkuntzen Erabileraren Kale Neurketa, EIBAR 2016, 2021.

Datuek erakusten duten modura, euskararen erabilera 2016tik 2021eko tartean *gazte-gunean* gertaturiko sei puntuko jaitsiera adin-tarte guztietan islatzen da. Jaitsiera hori bereziki handia izan da haurren artean (9 puntu % 27,5etik % 18,6ra) eta gazteen artean (8 puntu % 11,6tik % 3,4ra).

Aipagarria da haurren euskararen erabilerak izan duen bilakaera, izan ere, udalerriko neurketa orokorrean ez da jaitsierarik nabaritu adin-tarte horretako erabilera (% 31,1etik % 30,2ra, ikus 7,4 atala). Gogoratu behar da, gainera, haurrek euren adineko taldeetako elkarriketetan igoera behatu dela (% 18,1etik % 24,0ra, ikus 8,2 eta 8,4 atalak). Beraz, arretaz begiratzekoa dirudi

gazteen gune modura deituriko ibilbideetan gertatu den haurren erabileraren jaitsiera, horren jatorria zein izan den ezagutzeko.

Nolanahi ere, helduen eta adinekoen arteko jaitsierak ere kontuan hartzeko modukoak dira, bost puntuko galera izan baita bi kasuetan (% 16,4tik % 9,9ra helduen artean eta % 7,2tik % 2,5era, adinekoen artean). Oro har, esan daiteke adinaren arabera jaitsiera handiagoak nabaritu direla *gazte-guneetan* Eibarko datu orokorretan baino.

11 ONDORIOAK

Eibarren 2021ean eginiko *Hizkuntzen erabileraren kale-neurketak* erakutsi du herriko kaleetan 10 lagunetatik bat baino zerbait gehiago ari zela euskarazko elkarrizketetan (% 13), jende gehienak gaztelaniazko solasaldietan ari zela (% 82,7) eta beste hizkuntzetan ari zirenak % 4,2 izan zirela.

- Eibarren, euskararen erabilerak zertxobait behera egin du azken bost urteotan (2 puntu, % 15,1etik % 13ra).
- Udalerriko ibilbideetan gertatzen denari erreparaturik, Herri Ardatza 1ean eta Urkin daude euskararen kale-erabilera handienak; alderantziz, Amañan eta Herri Ardatza 2n txikiak. Nabarmenezkoa da azken bost urtean gertaturiko jaitsiera orokorra ez dela berdin islatu ibilbide guztietan: Urkin erabileraren igoera nabarmena behatu da, baina, baita Ipuruan oso kontuan izateko jaitsiera ere.
- Emakumezkoen eta gizonezkoen artean ez dago desberdintasun handirik euskararen erabileran eta hori aldentzen da Euskal Herrian jasotako joera orokorretik, izan ere, ohikoa da emakumezkoek gehiago egitea euskaraz gizonezkoek baino, adin-talde guztietan, adinekoetan izan ezik.
- Adin-tarte bakoitzeko erabilerari erreparaturik azpimarratu behar da haurrak direla euskaraz gehien egiten dutenak alde handiarekin; eta gainerako adin-taldekoek nabarmen gutxiago egiten dutela. Izatekotan, heldu gazteen erabilera zertxobait handiagoa nabari da gainerakoekin alderatuz, ziur asko, haurren eraginez, heldu gazteak direlako haurrekin harreman zuzena dutenak. Gainerako euskararen erabilera ez da % 10etik pasatzen.
- Adin berekoen arteko elkarrizketetan azaleratu da, bestalde, orain artean agerian ez zegoen informazio interesgarria. Izan ere, adin-talde guztietan euskararen erabilera handiagoa da adin desberdinetako solaskideez osatutako taldeetan, parez pareko adineko elkarrizketetan baino. Gertaera horrek adierazten du, badagoela arau sozial moduko bat, kasu honetan hurrei eta helduei eraginez, harreman ez horizontaletan euskararen erabilera zertxobait sendoagoa izatera eramaten dietena.
- Fenomeno horrekin lotzen da haurren presentziak duen eragina euskararen erabileran. Euskal Herriko kaleetan pertsona nagusiak euskaraz gehiago aritzen dira haurrak hurbil daudenean, eurak bakarrik daudenean baino. Joera hori orokorra da, eta Eibarren ere arau hori betetzen da. Badirudi pertsona nagusiek euren harreman horizontaletan gaztelaniarako joera indartsuagoa dutela hurrekin daudenean baino: hala, nagusien arteko taldeetan euskara gutxi entzuten da, eta hurrekin daudenean, aldiz, nabarmen igotzen da euskararen erabilera. Ohikoa da, Eibarko kaleetan gertatzen den moduan, euskararen erabilera altuena haurrak nagusiekin hizketan ari direnean gertatzea.

- *Giro sozialetan* egindako azterketak berresten du haurren erabileraren nagusitasuna, gainerako guneekin alderatuta: *haurren mundua* osatzen duten ibilbideetan gainerako giroetan egiten dena halako bi baino gehiago egiten da euskaraz. Beste muturrean, *merkataritza-gunean*, euskararen erabilera bereziki txikia da. Azpimarratu behar da, era berean, azken bost urteko epean, *haurren munduko ibilbideetan* erabilera hori mantendu egin dela, eta gainerako hiru guneetan euskararen erabilerak behera egin duela.
- *Gazte-gunetako* erabileraren azterketak erakutsi du, gune horietan ere, gazteena ez ezik gainerako adinetako biztanleen presentzia ere garrantzizkoa dela; izatez, gazteena baino handiagoak dira gainerako adin-tarteetako laginak. Beraz, izendatze hori bera, izanarekin egokitzeko aukera aztertu beharko litzateke.

Euskararen erabilerari dagokionean, azpimarragarria da udalerriko erabilera orokorreko euskararen erabilera-datuak baino baxuagoak neurtu direla *gazte-guneetan*; era berean adinari erreparatuz, berresten da haurrak direla erabilera handiena duten solaskideak, baina arreta bereziarekin begiratzekoa da, zalantzarik gabe, ibilbide horretan adinaren araberrako erabilerak izandako bilakaerak; datu orokorretan ez bezala, haurren euskararen erabilerak ere, gainerako adin-tartekoek bezala, jaitsiera garrantzizkoa neurtu baita.

- Datozen urteetako bilakaerari begiratzekoan, garrantzitsua izango da adin-talde guztien joerari erreparatzea. Alde handia dago haurren euskararen erabileraren eta beste talde guztien artean, eta talde hauek edukiko duten bilakaeran egongo da joera aldatzeko gakoa. Datu hauekin irakurketa desberdinak egin daitezke; alde batetik adin-talde gehien euskara erabilera kezkagarria da, baina aldi berean esan behar da haurren euskara erabileraren datua itxaropentsua dela, zalantzarik gabe.

Gogoan izan behar da, gainera, egungo euskal hiztunen profil linguistikoa desberdina dela garai bateko euskaldunen artean ohikoen zen profiletik. Horregatik, kanpo-eraginak tarteko direla ere, zaindu beharrekoak dira haur eta gazte horien hizkuntza-erraztasuna, euskaraz modu lasaian aritzeko aukerak eta euskarazko sozializazioa. Herritar guztiek dute zeregina eginkizun horretan. Euskararen biziberritzearena, ilusioz, erabakimenez, enpatiaz eta inteligentziaz gauzatu beharreko prozesu berritzaile eta eraldatzailea da, bizikidetzaz zainduz eta gizarte hobe bat eraikitzeko bidean.

12 EIBAR, 2021. DATU NAGUSIEN LABURPENA

EIBAR, 2021 Hizkuntzen erabileraren kale neurketa Datu nagusien laburpena

Datu orokorrak	Euskaraz	% 13,0
	Gaztelaniaz	% 82,7
	Beste hizkuntzatan	% 4,3
	Euskararen erabileraren bilakaera (2016-2021)	-2,1
Ibilbideak	1. Herri Ardatza 1	% 16,2
	2. Urki	% 14,1
	3. Ipurua	% 13,5
	4. Urkizu	% 12,0
	5. Herri Ardatza 2	% 10,3
	6. Amaña	% 9,7
	7. Gazteen gunek	% 9,5
Sexua	Emakumezkoek	% 13,1
	Gizonezkoek	% 12,8
Adina	Hurrek	% 30,2
	Gazteek	% 9,5
	Helduek	% 11,7
	Heldu-gazteek	% 13,6
	Heldu-nagusiek	% 10,8
	Adinekoek	% 5,6
	Haurren artean	% 24,0
	Gazteen artean	% 7,9
	Helduen artean	% 7,2
	Heldu-gazteen artean	% 7,8
	Heldu-nagusien artean	% 7,5
Haurren presentzia	Adinekoen artean	% 4,0
	Haurrak bakarrik (nagusirik gabe) daudenean	% 24,0
	Nagusiak bakarrik (haurrik gabe) daudenean	% 6,5
	Hurrek eta nagusiek osatutako taldeetan	% 31,5
	Hurrek hitz egiten dutenean	% 34,9
	Nagusiek hitz egiten dutenean	% 28,1

BIBLIOGRAFIA

- Altuna, Olatz, eta Asier Basurto. 2013. *Hizkuntza erabilera behaketa bidez neurtzeko gida metodologikoa*. Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia.
- Altuna Zumeta, Olatz, eta Maialen Iñarra Arregi. 2022. *Hizkuntzen erabileraren kale-neurketa. Euskal Herria, 2021. Txosten teknikoa*. Soziolinguistika Klusterra.
- Calvet, Louis-Jean. 2017. *Les langues: quel avenir? Les effets linguistiques de la mondialisation*. CNRS.
- Crystal, David. 2003. *English as a Global Language*. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press. <https://www.cambridge.org/core/books/english-as-a-global-language/690D300092A3B5E4733677FCC9A42E98>.
- Eusko Jaurlaritza, Nafarroako Gobernua, Euskararen Erakunde publikoa. 2017. «VI. Inkesta Soziolinguistikoa. Euskararen eremu osoko fitxa teknikoa». https://www.irekia.euskadi.eus/uploads/attachments/9954/VI_INK_SOZLG-EH_eus.pdf?1499236557.
- Gaindegia. 2021. «20 Adierazle galeria nagusi. Euskal Herria». https://gaindegia.eus/sites/default/files/AGN-euskal-herria-2021_8.pdf.
- Larrañaga, Iñaki. 1986. «Euskararen erabilpen erreala Gipuzkoan: leku publikoetan, udal erakundeetan, gizarteko zerbitzuetan». In *Hizkuntza minorizatuaren soziologia, -(e)k argitaratua* J. Ruiz Olabuenaga eta J.A. Ozamiz. Donostia: Tartalo argitaletxea.
- Lo Bianco, Joseph. 2014. «Domesticating the Foreign: Globalization's Effects on the Place/s of Languages.» *The Modern Language Journal* 98 (1): 3121–3325.
- Yurramendi, Y., eta O. Altuna. 2009. «Zuzeneko behaketaz hizkuntza erabilera neurtzeko metodologiaren eredu matematikoa». Andoain: Soziolinguistika Klusterra. <https://soziolinguistika.eus/eu/argitalpenak/zuzeneko-behaketaz-hizkuntza-erabilera-neurtzeko-metodologiaren-eredu-matematikoa/>.
- Yurramendi, Y., O. Altuna, X. Isasi, eta A. Basurto. 2013. «Ahozko hizkuntza erabilera behaketa bidez neurtzeko metodologiaren garapena». Andoain: Soziolinguistika Klusterra. <https://soziolinguistika.eus/eu/argitalpenak/ahozko-hizkuntza-erabilera-behaketa-bidez-neurtzeko-metodologiaren-garapena/>.
- Zarraga Azumendi, Arkaitz. 2010. «Soziolinguistikari sarrera». In *Soziolinguistika Eskuliburua*. Andoain: Soziolinguistika Klusterra; Eusko Jaurlarita, Kultura Saila.